

Förstärkt natur

Metoder för att undersöka
landskapselement i ett naturområde.

Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala 2017

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet, 300hp

EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp

Nivå: Avancerad A2E

Författare: Maria Andersson, e-post: andersson_maria_ak@hotmail.com

Titel på svenska: Förstärkt natur - Metoder för att undersöka landskapselement i ett naturområde

Title in English: Enhanced nature - Methods for exploring landscape elements in a natural area

Handledare: Ylva Dahlman, institutionen för stad och land

Examinator: Hildegun Nilsson Varhelyi, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Kerstin Nordin, institutionen för stad och land

Omslagsbild: Maria Andersson

Fotografier om inte annat angivs: © Maria Andersson

Originalformat: A3

Nyckelord: Metod, landskapsarkitektur, natur, upplevelser, fullskala

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Innehåll

Innehållsförteckning	3
Förord	3

Sammanfattning

Summary

Introduktion

Bakgrund	7
Land-Art	7
Landskaplaboratoriet	8
Bostadsnära natur	9
Val av naturområde	9
Avgränsningar	9
Syfte	9
Frågeställning	9
Begreppprecisering	9

Metod

Platsstudier	10
Platsbesök 1	10
Platsbesök 2	10
Platsbesök 3	10
Platsbesök 4	11
Platsbesök 5	11
Platsbesök 6	11
Urval	11
Översiktskarta	11
Tabell	11
Fullskala	11

Resultat

Resultat platsstudier	13
Resultat platsbesök 1	13
Resultat platsbesök 2	14
Resultat platsbesök 3	16
Resultat platsbesök 4	17
Resultat platsbesök 5	21
Resultat platsbesök 6	22
Sammanfattning resultat	22
Resultat urval	24
Resultat översiktskarta	24
Resultat tabell	25
Resultat fullskala	28
Väggen	26
Kronstenen	28
Muren	30
Slingerentrén	32
Triangelberget	33

Diskussion

Referenser

Tack

Tack alla vänner och familj som stöttat mig under det här arbetet. Speciellt tack till min Handledare Ylva Dahlman som hjälpt mig att förankra detta arbete till något vettigt.

Sammanfattning

I det här arbetet har jag med subjektiva, intuitiva metoder undersökt ett naturområdes utmärkande landskapselement. Jag har också undersökt vad som händer när ett landskapselement förstärkts.

Idéerna har sitt ursprung i tre olika intresseområden som alla har kopplingar till landskapsarkitektur: Land-Art, Landskapslaboratoriet i Alnarp och Bostadnära natur. Arbetet är uppbyggt av tre delar: Platsens inneboende kvaliteter, urval och fullskala. Utöver det tillkommer bakgrund och diskussion.

Jag har under arbetets gång testat, för mig, nya metoder som bygger på intuitiva handlingar och subjektiva tolkningar. Det innebär att mitt resultat bygger på hur jag upplever eller associerat till vad jag möter i naturområdet.

Land-Art konstnärer arbetar ofta i fullskala direkt på plats i landskapet. Med sitt konstnärskap och förhållningssätt mellan människa och natur har de inspirerat landskapsarkitekter till att arbeta på ett nytt sätt med stora landskap. Landskapslaboratoriet i Alnarp är ett exempel på ett planerat planterat naturområde. På grund av dess uppbyggnad bildas intressanta platser i området, till exempel gläntor. Naturområdet känns därför naturligt och manipulerat på samma gång. Landskapslaboratoriet är också ett exempel hur en kan inspireras till att arbeta med att utveckla bostadsnära natur. Den bostadsnära naturen är viktig för människors hälsa eftersom den erbjuder rekreativa miljöer. Därför är det viktigt att den bevaras och utvecklas.

Naturområdet jag har undersökt och arbetat med ligger strax utanför Enköpings centrum. Enköping är känd för sitt mångfald av olika sorters parker och grönområden, därför är det intressant att testa ett nytt sätt att arbeta med ett naturområde där.

I kapitlet Platsstudier utförde jag platsbesök för att identifiera naturområdets utmärkande landskapselement. De utmärkande landskapselement som väckte intresse och idéer hos mig samlades i en översiktskarta och en tabell i kapitel Urval. Av dem valde jag ut fem stycken platser/idéer att förstärka. Därefter undersökte jag i kapitel Fullskala hur min upplevelse/inställning till de kvalitativa elementen förändrats efter de förstärkts.

Resultatet blev skisser och fotomontage för respektive platsbesök. Slutligen valde jag ut fem utmärkande landskapselement som jag prövade att förstärka i fullskala.

Diskussionen behandlar bland annat ämnen som: Hur det var att starta ett arbete när jag inte hade tydliga riktlinjer, hur valet av naturområdets innehåll påverkade resultatet och hur jag upplevde att det var arbeta med de olika metoderna.

Som landskapsarkitekt är det viktigt att testa nya sätt att arbeta. I det här arbetet testade jag att utgå från mina intuitiva och subjektiva intryck vilket för mig var ett nytt sätt att arbeta med ett naturområde.

Summary

This thesis is based on experiences, methods and concepts that I came into contact with during my education to become a landscape architect. During the education I used different methods for inventory, analyzing and identifying landscape, including its history, geological background, nature and its role in the ecological balance. There were also exercises that meant more intuitive and subjective interpretations of landscape. An example of that is in the design courses where we worked with full scale installations in the urban environment. However before starting this project I had not worked intuitively/subjectively to develop a nature area in full scale.

The aim of the thesis was to test new working methods and to challenge and develop my relationship with nature and large landscapes. I chose to do this by investigating and enhancing Interesting landscape elements in a residential neighborhood, with intuitive and subjective methods. I have looked for interesting landscape elements in a nature area located just outside of Enköping city-center, I call area the Bergsknallen (the Rocky Knoll). Enköping is famous for its diversity of different types of parks and green areas, so it is interesting to test a new way of working with a natural area there. For five of the interesting landscape elements, the Wall, the Crown, the Mound, the Winding entrance and the Triangles, I have tested Full-scale enhancements.

Background

The thesis is based on three different areas of interest: Land-Art, the Alnarp Landscape Laboratory and residential nature. Land-Art is my source of inspiration because it's relationship between man and nature. The landscape laboratory I have chosen since it encourages me to create a different kind of forest. The residential neighborhood because it's an important part of our everyday life.

Land-Art

Land-Art is an art that is performed and has an actively-experienced approach to the landscape (Tufnell 2006, pp. 13-16). The width within Land-Art is large (Malpas 2013, p.55). Early Land-Art artists strived for artistic sculptural expressions to exist outside of institutions (Kastner & Wallis 1998, p.14). For many of them, it is important to get close to nature. It is the relation to and the sense of nature that is important (Malpas 2013, pp. 53-54).

The landscape laboratory.

Traditionally, a Landscape Laboratory is established for research in biology and landscape management. Alnarp's landscape laboratory also has a landscape architectural purpose (Andersson & Folkesson 1996, p. 2). The different populations of plant material are intended

to be experienced in different ways along a trail. The intention is primarily of an experiential nature, to put the architectural against the organic, the planting sense against the natural forest and small populations against larger ones (Andersson & Folkesson 1996, p. 26).

Residential nature

The green spaces that are located at most 300 meters from residential buildings are called residential nature (Boverket 2007, p.14). Because it is importance to human health, it is important to protect it and raise its status (Boverket 2007, p. 7).

The nature area

The nature area I have studied and worked with is located just outside of Enköping city-center. Enköping is famous for its diversity of different types of parks and green areas, so it is interesting to test a new way of working with a green area there.

Purpose

The purpose of the thesis is to investigate and enhance distinct landscape elements in a residential neighborhood, with intuitive, subjective methods.

Issues

How can I, with intuitive and subjective methods, identify, for Bergsknallen, distinctive landscape elements?

What happens to the landscape element it is enhanced?

Method

What happens to a distinctive landscape element when it is enhanced? The method consisted of three parts: Location Studies, Selection and Full Scale. The Location Studies consisted of site visits. Selection consisted of the composing of an overview map and a table. Full Scale meant that I in five places tested and evaluated 5 ideas in full scale.

Location Studies

I conducted six place visits. The aim of visit 1 was to move intuitively through the area to create an overview. After the visit, I documented my first impressions in five simple sketches. The aim of visit 2 was to sketch qualitative impressions. I sketched only the most important components to describe the feeling of the places, a kind of abstraction. The aim of visit 3 was to investigate the Bergsknalls contact with the surroundings, i.e. its boundaries, entrances and lines of sight. The aim of visit 4 was to investigate what is within the limits of the Bergsknall by means of an experience analysis. Experience analysis as a method is to try to understand a place through memories and associations. The aim of visit 5 was to complete the Dancewalk exercise as well as visit those parts of the area that I did not explore earlier. Dancewalk is an exercise created by Anna Asplind (ea.) Dancewalk contains four

steps: closed eyes meditation, touching, kinaesthetica and associative writing (Asplind ea.). The aim of visit 6 was to map distinctive shapes along the main trail in the area, to show which forms those who mostly use the main path can see.

Selection

After the six visits, I chose five places that I wanted to enhance. To select the places, I used an overview map and a table with different categories: Type, Accessibility, Clarity, Reflection, and Interest.

Full Scale

I used fabric when I was working in full scale because I was unable to use permanent interventions such as gutting, sawing and similar. Fabrics are also easy to transport which facilitates the work in the slightly trickier terrain. I used two fabrics, fifteen meters of white tulle and five meters of red velour. In some cases, the fabric did not fit, then I created manipulated site images.

Result

This chapter presents some of the sketches and ideas that I collected during the site visits with subsequent after-work as well as Selection and Full-scale.

Result of the Location Studies

Visit 1, the sketch work resulted in 5 sketches, one non-figurative describing my feelings, see figure 1, one with the elements I remembered most clearly, one where I tried to describe the height differences at the viewpoints and one memory map of the area, see figure 1. **Visit 2**, the site visit Locations resulted 22 sketches divided into 12 places. Some places interested me instantly but in some places the sketch was a forced action to collect material. In one place the sky, the mountain peaks and tangled branches formed a complex formation, see figure 2. **Visit 3**, the site visit Borders resulted in 9 sketches from 6 places. The sketches report, among other things, lines of sight and perceived connections and boundaries to the area's vicinity, as well as new qualitative elements. In a former square garden, at the border of the Bergsknallen, two tree-lined birches grow, see figure 3. **Visit 4**, the site visit Experience resulted in 19 sketches, as many sketch models, an interest analysis and a sculpture that describes the soul of the place. At one place there was a large boulder on a cliff, from a distance it looks like a crown, see figure 4. **Visit 5**, the site visit New Places resulted in a text from the Dancewalk exercise Assertive Writing and 4 sketches from four new places. One of the new places was a spruce that was stamped and thus received a unique shape, see figure 5. **Visit 6**, the site visits Shapes are presented with 15 pictures. There are many shapes of different scale, type and clarity along the main path. At one place there was a flat rhombus-shaped stone on the path, see figure 6.

Figure 1. Emotion. Worried, stifled and afraid.

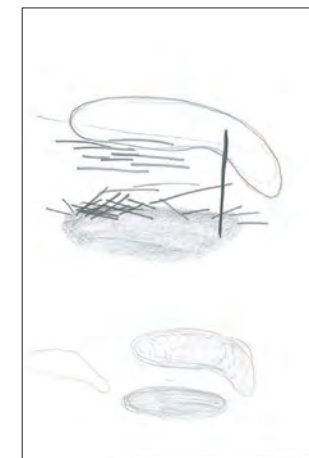

Figure 2. Soft, smooth, sharp, contrasts, complex meetings and spaces.

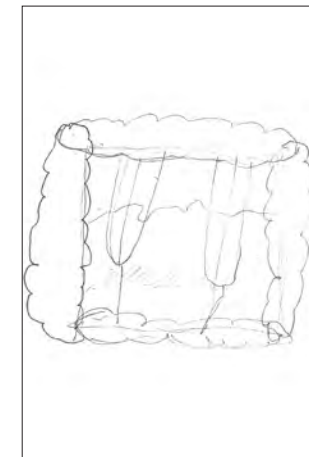

Figure 3 Two birches along Husbergsgatan.

Figure 4 Experience Analysis

Figure 5. A truncated spruce

Figure 6 A rhombus-shaped stone.

Selection

The area have many interesting landscape elements. In total, I discovered 22 places, most of which lie north of the wall. This is because the landscape and the vegetation have more varied shapes there. The result after the table analysis was that I chose five places to focus on. The five places that were most distinct and interesting to work with was, the Cliff Wall, the Crown, the Stone Wall, the Winding Entrance and the Triangles.

The Cliff Wall

I laid the white fabric on the ground as close to the Cliff Wall as possible. The Cliff wall feels very high when I move along the fabric/trail. From distance, the fabric marks and enhance the meeting between the Cliff Wall and the ground. Both the Cliff Wall and the trees lean over you, see figure 7. The fabric shows a clear direction forwards and backwards. The Cliff Wall and the trees show an upward direction.

The Crown

A group of boulders seems to crown the mountain it stands on. When I drape them in the red fabric, the boulders are assembled to a whole, see figure 8. This makes it more visible from a distance. Two of the spikes of the crown sit on a heart-shaped rock, and from another side another block looks like a mouth. The complexity of the boulders in the crown would be more apparent if the different sides of the boulders were painted in different colours.

The Stone Wall

I put the white fabric in zigzag between some of the tree trunks along with the Stone wall. The zigzag fabric makes the stone wall feel straighter. The stone looks like a big long wound when I cover it with the red fabric. The meeting between the stone wall and the main path becomes clearer when the wall is coloured, see figure 9.

The winding entrance

I put the white fabric in a winding shape along the entrance path, see figure 10. The fabric does not enhance the feeling I had experienced before. Instead, the original path is experienced to be straighter than when I experienced it without fabric. The reason is that it's not the path that creates the Winding it's the bushes on either side of it. The test shows that a true enhancement of the winding path can be enhanced if more bushes are planted.

Triangles

When I cover the triangles with red fabric, it looks like a wound that was shaped when the triangles were knocked out into the cliff, see figure 11. It also looks like the triangles have become sofas on which you can sit and rest your legs. I find that the red fabric makes the triangles appear clearer, but I think the triangles are more interesting without the enhancement of the fabric.

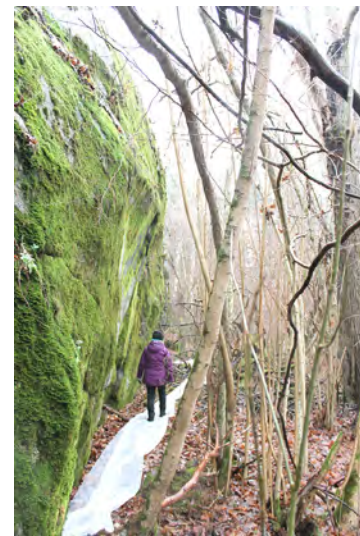

Figure 7. The wall with the sketched path.

Figure 10. More bushes need to be planted in order to increase the curvature of the path.

Figur 11. Trianglarna blir tydligare. de ser ut som sår eller soffor.

Figure 8. Crown stone covered with red fabric.

Figure 9. With red staining, the meeting between the wall and the main path becomes clearer.

Discussion

The purpose of this work was to explore and enhance distinctive landscape elements in a residential neighborhood with intuitive and subjective methods. In this thesis I have explored a residential neighborhood in Enköping to identify qualitative elements. It also shows examples of site enhancements and how an enhancement affects the impression of the sites. The goal was to test new methods for analyzing, take inventory and work with nature as a landscape architect. The work have given me an understanding of how much complex it is to define an area's landscape elements when there is no ready-made template to follow. It has also given me an understanding that the enhancement has to focus on the correct component to make it a good enhancement.

During my thesis, I went to an area without knowing its background and found interesting landscape elements in a place that I initially thought was boring. Now when I appreciate its characteristics as they are, there seems to be reasons to visit it. I think that everyone professional as well as laymen should go out into nature and try to find their own interpretation and language around it. I feel like it has enriched me as a landscape architect because it allowed me to trust what I experience and see. In the future it would be interesting to test these methods for other types of landscapes, both natural and urban.

Introduktion

Mitt intresse för och min idé till det här arbetet har vuxit fram under min utbildning till landskapsarkitekt. Den bygger på erfarenheter, metoder och begrepp som jag kommit i kontakt med under utbildningen.

Under utbildningen använde vi oss av olika metoder för att inventera, analysera och identifiera landskap, bland annat genom dess historia, geologiska bakgrund, naturtyp och dess roll i den ekologiska balansen. Det fanns också övningar som innebar mer intuitiva och subjektiva tolkningar av landskap. Exempel på det är i de gestaltningskurser där vi arbetade i urban miljö med installationer i fullskala. Däremot har jag inte arbetat intuitivt/subjektivt med att utveckla ett naturområde i fullskala. Det vill säga att jag bedömt landskapet och baserat mina val på efter personliga känslor och kunskaper.

En kurs som innebar mer intuitiva och subjektiva delmoment var sommarkursen Meeting Place: Music, Theatre and Landscape, vid Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp 2014. Under kursen använde vi oss av platser i naturen, staden och inomhus som utgångspunkt för teater/musik uppträdanden. Platserna stärkte våra idéer och påverkade hur vi utvecklade våra projekt, det var ett slags givande och tagande. Projekten presenterades sedan med ett uppträdande. Under kursen besökte jag för första gången landskapslaboratoriet i Alnarp.

Landskapslaboratoriet är en planterad uppvuxen skog, som innehåller flera olika rumsligheter och installationer. Min upplevelse och mina minnen från besöket är att jag fann skogen fascinerande. Den kändes naturlig och manipulerad på samma gång. Under min första promenad genom området blev jag överraskad flera gånger på grund av att naturområdet på vissa ställen innehöll installationer eller öppnade upp sig i gläntor. Där fanns stora ytor med träd av samma sort som skapade en enkel, lite drömmande masseffekt. Vissa delar bestod av mer konstnärliga installationer, bland annat en glänta där det växte låga bokträd omringade av fullvuxna bokträd. Det skapade ett rum samtidigt som det lekte med olika skalor i samma material. I landskapslaboratoriet väcktes mitt intresse för hur jag som landskapsarkitekt skulle vilja arbeta med utveckling av ett större nytt eller befintligt naturområde.

En annan källa till inspiration är konstnärer som arbetar med Land-Art. De har, enligt Andersson (2016), inspirerat landskapsarkitekter sedan 1980-talet. Land-art-konstnärerna har bidragit med ett nytt förhållningssätt, som bygger på skala och mänsklig närvaro, till landskapet. ”Av de amerikanska Land-Art-konstnärerna lärde sig europeiska landskapsarkitekter att arbeta med stora skalor” (Andersson 2016 s.97). De gav också landskapsarkitekter självförtroende att förändra landskapet och att det viktiga är spelet mellan landskapet och människan. Han skriver också om hur

Figur 1. Bergsknallen sett på avstånd från väster.

landskapsarkitekten Sven-Ingvar Andersson menade att arbete i landskapet ”inte alltid behöver vara nyttobetonat” (Andersson 2016 s.98).

I utkanten av centrala Enköping finns ett, (vid första ögonkastet,) ordinärt bostadsnära naturområde, se bild 10. Jag fick kännedom om naturområdet när jag säsongsarbetade för Enköpings kommuns park- och gatuavdelning sommaren 2016. Det talades då om en sluttning nära vattenparken där det skulle vara lämpligt att anlägga en utsiktsplats. Min första tanke var att mitt examensprojekt skulle bli att gestalta en utsiktsplats där. Men efter visst tankearbete bytte jag fokus från att gestalta en utsiktsplats till att arbeta med hela naturområdet.

Målet med att arbetet var att testa nya arbetsmetoder samt att utmana och utveckla min relation till natur och stora landskap. I det här projektet har jag letat upp kvalitativa element såsom träd, stenar, och gläntor i ett naturområde. För fem av de kvalitativa elementen har jag utfört förstärkningar i full skala.

Bakgrund

Arbetet utgår från tre olika intresseområden: Land-Art, landskapslaboratoriet i Alnarp och bostadsnära natur. Land art är min inspirationskälla därför det handlar om förhållandet mellan människa och natur och den direkta kontakten och handlandet. Landskapslaboratoriet inspirerar mig till att vilja skapa en annorlunda skog med ett nytt förhållningssätt till brukande och skapande av landskap. Det bostadsnära är en utgångspunkt för att det är viktigt att den är en del av vår vardag och jag vill utforska det som till en början inte verkar intressant.

Land Art

Tufnell beskriver (2006 sid.13) att Land-Art är konst som utförs i landskapet. Konstformen är inte en konströrelse/grupp/-ism, med manifest och gemensamma mål, utan ett antal konstnärer som interagerar direkt med landskapet (Tufnell 2006 s. 15). Land- Art är, till skillnad från skulptur som placeras i ett landskap, konst som har ett aktivt förhållningssätt till landskapet där det placeras (Tufnell 2006 s.16).

Enligt redaktörerna och författarna till boken Land And Environmental Art (Kastner & Wallis 1998 s. 12) är bredden inom Land- Art stor. Enligt Malpas (2013 s. 55) kan Land-Art bland annat

vara arkitektoniska installationer, performance, trädgårdskonst, skulptur eller konstparker, jordkonst och kortlivade ingrepp i naturen eller i ett galleri. Vissa tillverkar skulpturala platsspecifika objekt som byggts upp av material från området, andra använder tillägg av material som inte finns naturligt på platsen och en del använder individuella eller sociala performance (Kastner & Wallis, 1998 s.12). Det konstnärerna har gemensamt är att de genom att ändra på det vi ser i landskapet också ändrar på hur vi ser på landskapet och miljön (Kastner & Wallis 1998 s.12).

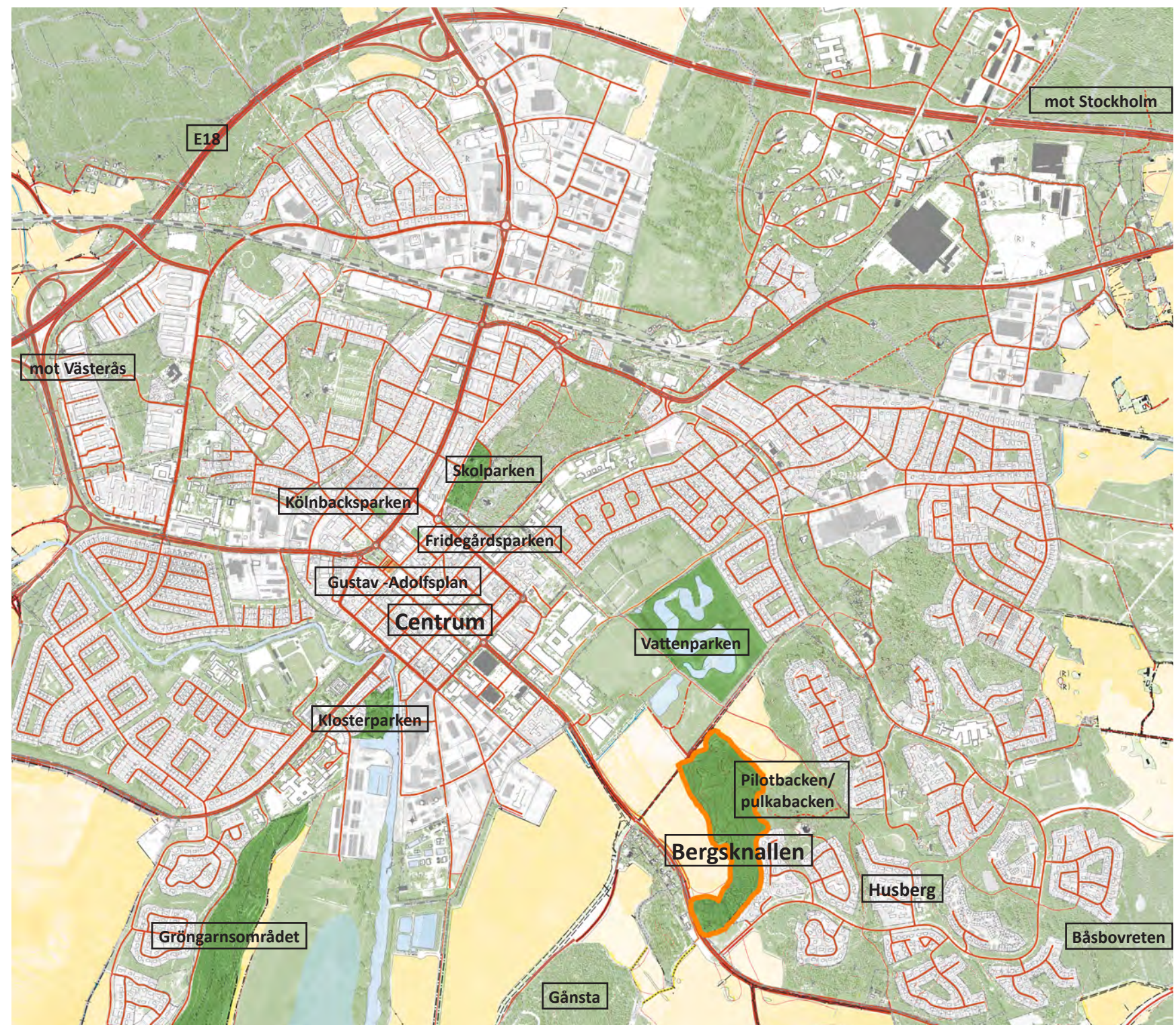
Land-Art som konströrelse startade i USA på 1960-talet (Kastner & Wallis 1998 s.12). Då började en del konstnärer att leta efter nya platser, istället för på gallerier och museum, att presentera sin konst (Kastner & Wallis 1998 s. 12-13). De tidiga Land-Art-konstnärerna strävade efter att konstnärliga skulpturala uttryck också kan existera utanför institutioner. Bakgrunden till utvecklingen berodde bland annat på tidsandan som innefattade medvetandegörande av ekologiska och feministiska frågor. Det var också ett ifrågasättande av tidens/modernismens massproduktion och utnyttjande av jordens/naturens resurser. De ifrågasatte också de traditionella politiska institutionerna och ansåg att det var upp till individen att ingripa för att påverka politiken. Några av de tidigaste konstnärerna som arbetade på det här sättet var, Robert Smith, Robert Morris, Michel Heizer, Dennis Oppenheim och Walter Maria. (Kastner & Wallis 1998 s.14).

William Malpas skriver i boken The Art of Andy Goldsworthy, att Land-Art konstnärer använder hela världen som utgångspunkt och arbetsplats. De kan arbeta i en skog, en öken, på ett fält eller en strand. Land-Art kan till exempel vara ljus och föremål som samspelar, gräs i olika levnadsstadier, kottar, sprickor, mossor eller ljud (Malpas 2013 sid.53). För många av dem är det viktigt att komma nära naturen. Deras arbete förutsätter därför att de arbetar och uttrycker sitt förhållande till eller skildrar naturen utan att använda sig av mellanhänder som exempel papper, pennor eller färg. Arbetet och uttrycket sker istället direkt på plats (Malpas 2013 s. 53-54). Det är förhållandet till och känslan för naturen som är det viktiga

Landskapslaboratoriet

Traditionellt sätt anläggs ett landskapslaboratorium för forskning inom biologi, teknik och skötsel av landskap (Andersson & Folkesson 1996 s.2). Landskapslaboratoriet i Alnarp har dessutom ett landskapsarkitektoniskt syfte, med målet att konstruera ett nytt sätt att arbeta med landskapsvård och samtidigt skapa en för universitet representativ omgivning (Andersson & Folkesson 1996 s. 2) "I landskapslaboratoriet ställs frågan om hur morgondagens landskap bör se ut." (Andersson & Folkesson 1996 s. 7).

I utformningsarbetet har upphovsmännen arbetat med vetenskapliga, pedagogiska aspekter, till exempel genom att låta samma komponent förekomma i flera olika landskapssituationer (Andersson & Folkessons 1996 s. 6). De olika bestånden är avsedda

Kartan 1 visar Enköpings tätort. Bergsknallen är inramat med orange färg. Kartan visar naturområdets läge och storlek i förhållande till Enköpings tätort samt närliggande områden.

Skala 1:20000 underlag Lantmäteriets fastighetskarta © Lantmäteriet i2016/764

att upplevas på olika sätt från ett stråk. Bestånden i norr uppfattas som mer eller mindre fristående bestånd, medan de i söder flätas samman med andra. Avsikten är främst av upplevelsemässig karaktär; att ställa det arkitektoniska mot det organiska, plantagekänsla mot naturskogskänsla, småbestånd mot större. Här kan man göra jämförelser vad gäller minimistorlekar för till exempel skogsupplevelse, uppkomst och fortlevnad av olika strukturella egenskaper eller etableringar. (Andersson & Folkesson s. 26).

Enligt Boverket (Boverket 2007) kan landskapslaboratoriet i Alnarp användas som inspiration för utveckling av bostadsnära natur. Bostadsnära natur

De grönområden som ligger på gångavstånd från bostadsbebyggelse, max 300 m, kallas bostadsnära natur (Boverket 2007 s.14). Boverket beskriver att:

Den bostadsnära naturen är främst människans livsmiljö och som sådan en plats för lek, ensamhet, samvaro, inspiration, dagdrömmeri, odling och för att utveckla en förståelse för naturen och dess resurser – ekologisk läskunnighet (Boverket 2007 s. 14).

Därför är det enligt dem viktigt att utveckla och höja kvaliteten i den bostadsnära naturen, att skydda den och höja dess status (Boverket 2007, s. 7).

Val av naturområde

För att genomföra mitt projekt ville jag arbeta med ett område som är oprogrammerat, inte har ett eget namn varken officiellt eller i folkmun, går att nå med cykel eller gång från bostadsbebyggelse och har eller kommer få betydelse bostadsnära natur. Jag vill att landskapstypen ska vara bekant för mig, men att jag inte ska ha en personlig känslomässig eller erfarenhetsmässig koppling till platsen innan projektet börjar. En ett naturområde/ bergsknalle i utkanten av centrala Enköping uppfyllde dessa egenskaper.

Enköping har många parker. Många av dem har skapats och anpassats efter den urbana utvecklingen av staden. De är av olika storlek, karaktär och innehåll. På Enköpings kommuns hemsida (Enköpings kommun 2016) finns information om stadens alla parker och grönområden. Det finns allt från fickparker till stora rekreationsområden. Fickparker är små parker med möjlighet till lugn och ro, till exempel Fridegårdsparken och Kölnbacksparken. Två av de större parkerna är Klosterparken och Skolparken vilka inrymmer möjligheter till promenader, utflykter, aktiviteter och evenemang.

Det finns också parker och grönområden som fyller specifika funktioner, till exempel Vattenparken för vattenrening och Gröngarnsområdet som inrymmer motionsstigar (Enköpings kommun 2016). Idag finns ingen park/naturområde vars utgångspunkt är att utveckla och förstärka ursprungsplatsens kvalitativa element. Därför är det intressant att arbeta med ett naturområde från en ny utgångspunkt i Enköping.

Bergsknallen ligger söder om vattenparken utanför Enköpings Centrum, området är del av det grönstråk som förbinder stadskärnan med naturområdet Båbovreten, se karta 3. Bergsknallen ligger nära flera park och grönområden såsom Husbergsslutningarna i öster. Gånsta parken i väster och Vattenparken i norr. I öster gränsar Bergsknallen också mot Pilotbacken som är en pulkabacke. (Enköpings kommun 2009 s.24).

För tillfället finns ingen gällande detaljplan för området (Enköpings kommun 2017). Men de öppna ytorna sydöst om Bergsknallen utreds för eventuell bebyggelse (Enköpings kommun 2009, sid.28).

Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka och förstärka landskapselement i ett bostadsnära naturområde, med intuitiva, subjektiva metoder.

Frågeställning

- Hur kan jag med intuitiva och subjektiva metoder identifiera, för Bergsknallen, utmärkande landskapselement?
- Vad händer med ett landskapselement när det förstärks?

Figur 2. Stora delar av Bergsknallens landskapskaraktär består av gles skog med mossiga stenar och träd.

Begreppsprecisering

Med utmärkande landskapselement menar jag i det här arbetet rumsligheter och objekt som utmärker karaktären för en specifik del eller kontrasterar/ utmärker sig från sin omgivning. De är därför tydliga eller vaga i sin karaktär. Det är till exempel höjdskillnader, objekt eller växtlighetens fysiska karaktär.

Avgränsningar

Arbetet fokuserar enbart på prövande av metoder för att identifiera och förstärka landskapselement och resulterar därför inte i ett gestaltungsförslag.

Arbetet utgår från mina personliga upplevelser av naturområdet och syftar därför inte till att kartlägga dess eventuella ekologiska-, eller historiska innehåll. Jag avser inte att kartläggning av eventuell nuvarande eller kommande mänsklig aktivitet i området.

Metod

Under arbetet har jag använt en flexibel metodik tillsammans med intuitiva och subjektiva metoder. Enligt författarna till boken *Att genomföra examensarbete* (Höst et.al. 2006) innebär det en studie där metoden anpassas efter förutsättningarna för projektet. Till exempel bestämde jag inte i förväg hur många platsbesök som skulle genomföras. Istället genomförde jag platsbesök till dess att jag hittat en lagom mängd kvalitativa element.

Arbetet bestod av tre delar: Områdets inneboende kvaliteter, Urval samt fullskala. Områdets inneboende kvaliteter bestod av platsbesök. Urval bestod av sammanställande av en översiktskarta och en tabell. Fullskala innebar att jag, på fem platser, testade och utvärderade mina idéer i fullskala.

Platsstudier

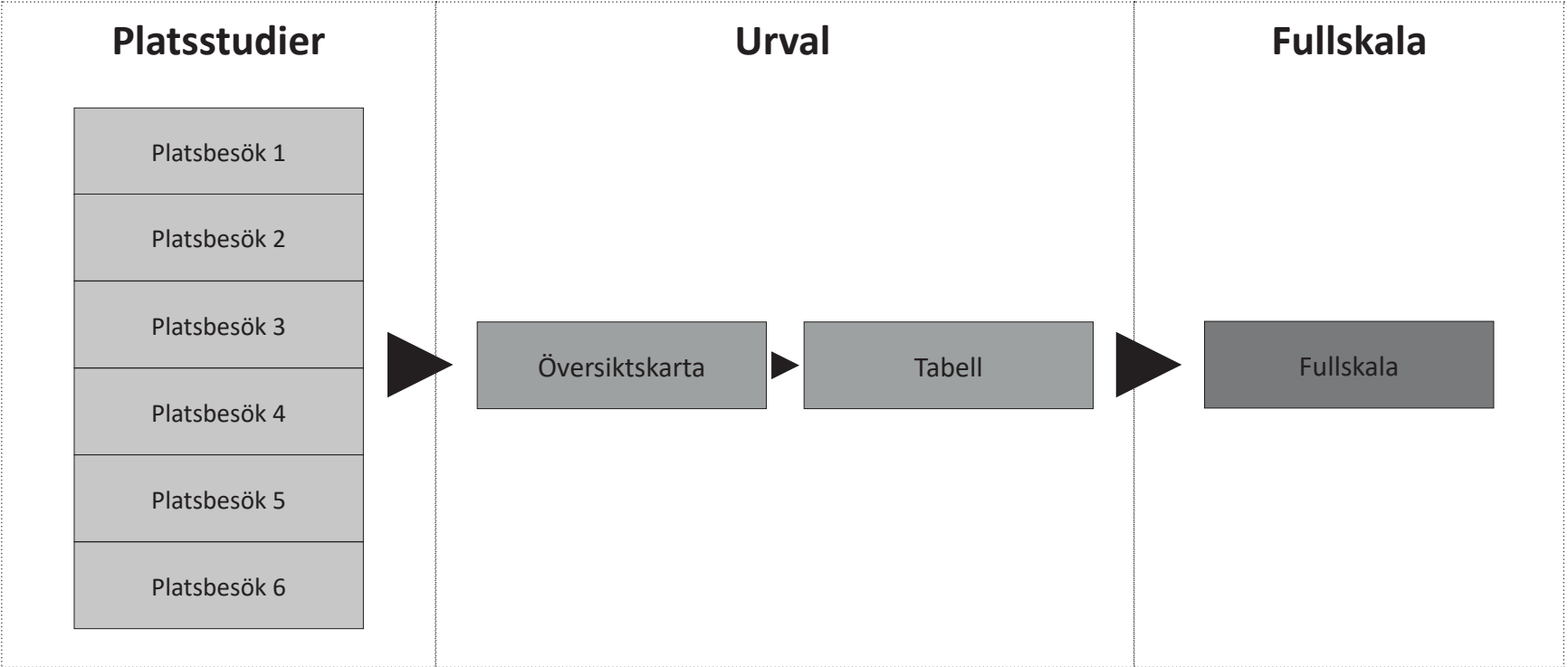
Totalt genomförde jag sex platsbesök vilka jag namngav efter dess huvudsakliga mål: Överblick, Platser, Gränser, Uppleva, Nya platser och Former. Gemensamt för alla besök var att jag promenerade till Bergsknallen från Gustav Adolfs Plan där långfärdsbussen stannade, en promenad på cirka 20 minuter. All inventering inom området utfördes till fots. Sättet jag samlade in information varierade vid respektive platsbesök. De verktyg jag använde var skissblock i storlekarna A5 och A6, blyertspennor, svarta och gröna tuschpennor samt mobil- och systemkamera. Som del av platsbesöken och inventerings och analysarbetet utförde jag idéskisser efter besöken. Under platsbesök Uppleva, Nya platser och Former använde jag mig av en GPS funktion i mobilen för att registrera mitt rörelsemönster.

Platsbesök 1

Målet med platsbesöket var att röra mig intuitivt genom området för att skapa en översiktlig uppfattning av det. Inför platsbesöket hade jag inte tittat på någon karta eftersom jag ville möta Bergsknallen med så få förutfattade idéer som möjligt.

Under platsbesöket letade jag efter stigar, undersökte hur Bergkanllens omgivning såg ut samt bestämde hur en ungefärlig gräns för området skulle dras. Jag noterade också vilka känslor och sinnliga intryck jag fick av Bergsknallen.

Efter besöket dokumenterade jag mina första intryck, utan krav på exakt återgivning, i fem enkla skisser. Skisstiden för samtliga skisser var ca 10 minuter. En av skisserna som jag i förväg bestämt att jag skulle utföra var en enkel minneskarta. För de övriga 3 skisserna valde jag att förmedla de huvudsakliga känslor som Bergsknallen gav mig, de tydligaste formerna jag mindes samt en skiss av hur jag uppfattade höjdskillnaderna i området.

Figur 3 Metoden är indelad i tre delar platsstudier, urval och fullskala. Platsens inneboende kvaliteter är uppbyggd av 6 platsbesök och urval består av en översiktskarta och en tabell.

Platsbesök 2

Målet med platsbesöket var att skissa formmässiga intryck samt att lära mig att hitta i området. Min metod var jag att jag skulle stanna till på platser som fångade mitt intresse. Jag skissade endast de viktigaste komponenterna för att beskriva känslan av platserna, ett slags abstraherande. På vissa ställen stannade jag till en kort stund och på andra längre. Vissa skisser är därför mer genomarbetade än andra och för en del platser finns det flera skisser. Också under det här besöket följde jag de upptrampade stigarna som finns på Bergsknallen. Mest gick jag längs samma stigar som första besöket, men jag hittade också några nya.

Platsbesök 3

Målet med besöket var att undersöka Bergsknallens kontakt med omgivningen, det vill säga dess gränser, entréer och siktlinjer. Jag promenerade längs med Bergsknallens gränser och klättrade upp på de högre knallarna och krönen för att undersöka siktlinjer. Under promenaden skissade jag de objekt och platser längs gränsen, och utanför området som fångade mitt intresse.

När jag promenerat runt halva Bergsknallen fattade jag beslutet att i fortsättningen endast fokusera på det som finns inom naturområdet.

Efter besöket dokumenterade jag de platser som väckt mitt intresse vid de 3 första besöken på en karta skala 1:3000. Jag bestämde mig också för föra in alla tidigare idéer som platserna väckt hos mig i samma karta.

Platsbesök 4

Målet var att genom en upplevelseanalys undersöka det som finns innanför Bergsknallens gränser. Upplevelseanalysen bygger på en metod som Ylva Dahlman har utvecklat och som används inom landskapsarkitekturprogrammet vid Ultuna sedan 1995. Upplevelseanalys som metod är till för att försöka förstå en plats genom minnen och associationer (Dahlman, u.å.).

Inför besöket utformade jag särskilda instruktioner enligt följande: Börja promenaden från en entré till området du inte använt tidigare. Försök att, i den mån terrängen tillåter, röra dig utanför huvudstigarna i området. Gå rakt in i området i en minut och stanna. Sitt eller stå på platsen i fem minuter, skissa därefter två- tre stycken abstraherade former som påverkar platsen. Anteckna sedan dina stämnings- känslaintryck och fria associationer med hjälp av skisser. Beskriv platsen med en eller flera färger. Beskriv platsen med ett musikstycke, en film, eller en bok. Eftersom mitt område är stort valde jag att utföra upplevelseanalysen på flera platser i området.

Senare valde jag att omformulera metoden till att jag skulle stanna till eller där omgivningen byter karaktär eller något intuitivt fångar mitt intresse, eftersom en minuts promenad inte blir särskilt lång och att det annars skulle bli väldigt många upprepade skisser och svar.

Efter besöket genomförde jag skisser i enkla modeller baserade på platserna jag stannat till vid. Jag sammanfattade mitt intresse för olika delar av området med färg i en karta. Utöver det byggde jag en upplevelsemodell för området.

Platsbesök 5

Målet var att genomföra övningen Dancewalk samt besökta de delar av området som jag inte utforskat tidigare. Dancewalk/danspromenad är en övning skapad av Anna Asplind (u.å.) Danspromenaden innehåller fyra steg: meditation med slutna ögon, vidröra, rörelseförnimmelse och associativt skrivande (Asplind u.å.).

Danspromenaden genomförde jag på en av de höga knallarna i den norra delen. Under meditation med slutna ögon satte jag mig ned och blundade i 15 minuter och uppmärksammade mina sinnesintryck utan att analysera dem. Vidröra innebar att jag undersökte tre olika ytor med hjälp av min händer i vardera ca 3 minuter. Ytorna var stenhällen jag satt på, en enbuske och en torr bit av en död trädstam på marken. Under rörelseförnimmelse flyttade jag mig och intog olika positioner på utsiktsknallen under 15 min. Positionerna baserades på vad jag kände mig inbjuden att göra på platsen, samt positioner och platser som utmanade förutsägbara rörelser. Associativt skrivande, var en skrivövning där jag under 10 minuter skrev ned allt som flög förbi i mina tankar, även saker som inte berörde platsen och övningen.

Resterande tid av det platsbesöket ägnade jag till att besöka de delar av området jag inte undersökt än.

Platsbesök 6

Målet var att kartlägga och fotografera utmärkande former längs huvudstigen i området. Därför att jag ville undersöka vad de som vanligtvis nyttjar huvudstigen ser. Efter besöket granskade och bearbetade jag fotografierna i Photoshop och Illustrator. Jag identifierade och markerade konturena av de former jag upptäckt längs huvudstigen med vita markeringar.

Urval

Efter de sex platsbesöken valde jag ut fem platser som jag ville utveckla. För att välja ut platserna använde jag mig av en översiktskarta och en tabell, se figur 2. I översiktskartan ritade jag in de platser jag besökt och fått en idé för. I Tabellen analyserade jag de olika platserna med hjälp av fem aspekter.

Översiktskarta

På Översiktskartan märkte jag ut de platser som jag fått idéer för vid eller efter platsbesöken. Jag namngav dem för att lättare kunna minnas och relatera till dem.

Plats	Typ	Tillgänglighet	Tydlighet	Reflektion	mitt intresse
Plats 1					
Plats 2					
Plats 3					
Plats 4					
Plats 5					
Plats 6					
Plats 7					
Plats 8					
Plats 9					
Plats 10					
Plats 11					
Plats 12					
Plats 13					
Plats 14					
Plats 15					
Plats 16					
Plats 17					
Plats 18					
Plats 19					
Plats 20					
Plats 21					
Plats 22					

Figur 4 Tabellen som användes i urvalsprocessen.

Tabell

I tabellen analyserade jag de olika platserna med hjälp av 5 aspekter: typ, tillgänglighet, tydlighet, reflektion och intresse. Tabellen är ett sätt att visualisera min tankeprocess och de aspekter som jag reflekterade över under urvalsprocessen.

Typ: Beskrivning av platsens kvalitativa egenskaper. Till exempel om det är ett objekt eller ett rum, en riktningsgivare eller ett fenomen eller annat.

Tillgänglighet: Vilka möjligheter finns det idag för en besökare att se och/eller komma nära platsen, krävs det någon form av ingrepp? Ja, betyder att objektet ligger i anslutning till någon av huvudstigarna som finns i området idag. Nej, betyder att det behövs ett ingrepp för att se och/eller komma nära platsen. Delvis, betyder att vissa delar av platsen syns eller är tillgänglig från någon av huvudstigarna.

Tydlighet: Hur tydliga är platsens kvalitativa innehåll? Behöver det göras ett ingrepp för att platsens utmärkande kvalitet ska upptäckas och eller upplevas. Stark betyder att platsen har en tydliga kvaliteter, mellan betyder att det krävs vissa ingrepp och vagt betyder att det behövs stora ingrepp för att förstärka platsen.

Reflektion: Här finns mina reflektioner för respektive plats/objekt samt de idéer jag har för dem.

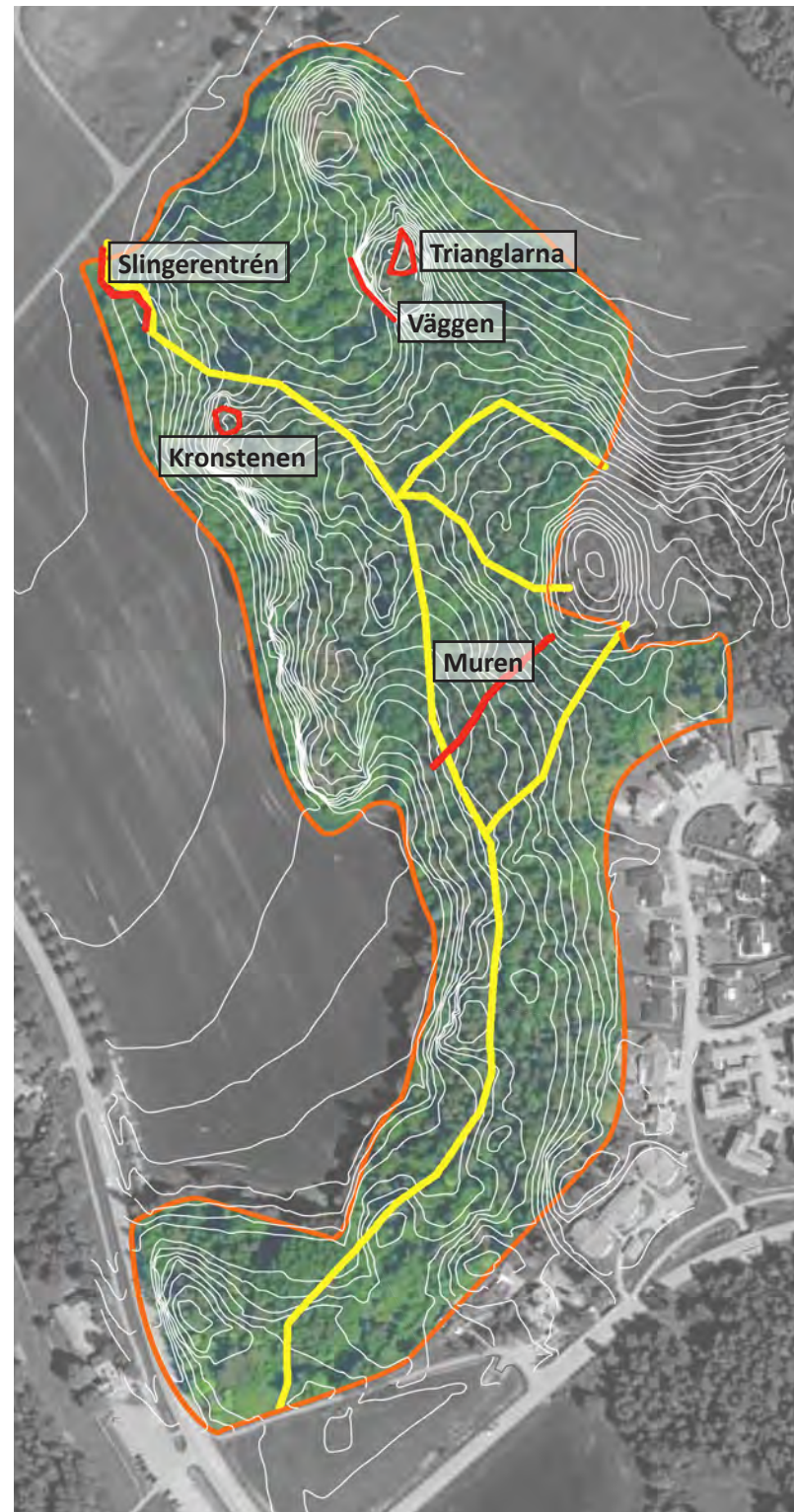
Intresse: Här graderar jag hur stort intuitivt/subjektivt intresse

jag har av att arbeta vidare med platsen, lågt, mellan eller högt. Eftersom syftet var att identifiera områdets intuitivt och subjektivt starkaste kvalitativa egenskaper bestämde jag mig för att välja de platser vars kvalitet är stark och för vilka jag har ett högt intresse.

Fullskala

Jag använde tyg när jag arbetade i fullskala, eftersom jag inte hade möjlighet att använda mig av beständiga ingrepp som röjning, sågning och liknande. Jag blev inspirerad av att använda tyg av Land-Art-konstnärerna Christo och Jean-Claude (Kastner & Wallis 1998 s.80-84). Tyg är också lätt att transportera vilket underlättade arbetet i den lite knepigare terrängen. Jag använde två tyger, femton meter vit tyll och fem meter röd velour . Vitt valde jag för att det är en neutral färg som passar att skissa med, ungefär som ett oskrivet papper. Rött för att det är en färg som syns på långt håll i det grågröna landskapet. I vissa fall räckte inte tyget så då skapade jag bildmontage i Photoshop.

Karta 2 Karta över Bergsknallen med höjdkurvor markerade i vitt och de fem platserna som jag förstärkte är utmärkta med röd färg. Huvudstigarna är markerade med gult. Skala 1:4000. Sammansatt karta: Underlag ©Lantmäteriet i2016/764, höjdkurvor Enköpings kommun

Resultat

I resultatdelen redovisas resultatet från Områdets inneboende kvaliteter, Urval och Fullskala. Områdets inneboende kvaliteter redovisas med hjälp av skisser och fotografier. Urval presenteras med hjälp av Översiktskartan och Tabellen. Resultatet av Fullskala redovisas med hjälp av fotografier och fotomontage.

Resultat av platsstudier

I det här kapitlet redovisas delar av de skisser och idéer som jag samlade in under platsbesöken med tillhörande efterarbete.

Resultat platsbesök 1

Besöket utfördes i soligt väder 2016-09-21 och varade ca 1,5 timmar. Skissarbetet resulterade i 5 skisser, av vilka jag redovisar 4, en icke figurativ som beskriver mina känslor, en med de formelement jag mindes tydligast, en där jag försökte beskriva höjdskillnaderna vid utsiktsknallarna och en minneskarta av området, se figur 3-6.

Den första skissen visar, se figur 5, de känslor som jag upplevde starkast under platsbesöket, oro, kvävd och rädd. Känslorna kan berott på att jag inte var bekant med och hade svårt att orientera i området och förhållandet till dess omgivning. Det beror också på att sikten framåt och längs med stigen delvis var skyddad. På vissa ställen fanns kojor som eventuellt kunde vara bebodda och så jag kanske inkräktade på någons personliga revir. Den kvävda känslan beror på att jag kände mig uppgiven eftersom jag under stora delar av besöket upplevde platsen som tråkig.

Formelementen upprepades på flera ställen i området var dels de många hasselbuskarnas båg- och paraplyform samt spretiga rester av torra tallrunkor och enbuskar, se figur 6. Hasselbuskarna bildade ett tak under omgivande höga tallar och aspar. De spretiga resterna av tall och en utgjorde en kontrast mot mjuka berg- och markformationer.

Utsiktsknallarna, se figur 7 är mjukt rundade och ovala till formen. De stupar brant på några ställen och det har bildats två plattformar i olika höjdnivå. På vissa ställen har stora triangulärt formade flikar huggits ut ur bergsknallarna.

Figur 8 visar minneskartan för området. Den innehåller ungefärliga platser för de formelement jag lagt på minnet, hur jag rört mig genom området samt enkla figurer för omkringliggande områden. På kartan är ett vattentorn, en lång brant backe, ett villaområde, huvudstigen, två krokiga tallar, en mur, en åker, ett stenröse, utsiktsknallar, branta bergväggar, en krokig stig, en flerstammig björk och resterna av ett staket utmärkta.

Efter platsbesöket letade jag upp en karta för området. Jag upptäckte att min upplevelse av områdets proportioner inte stämde överens med verkligheten. Efter det första besöket bestämde jag ungefär hur gränserna för mitt arbetsområde skulle dras.

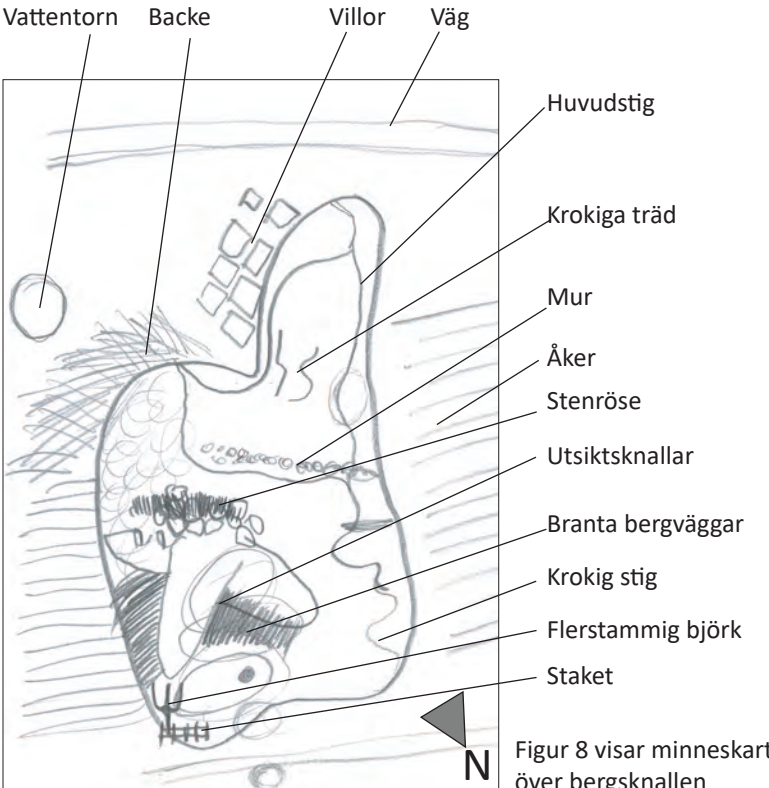
Figur 5 visar en känsloskiss för orden oro, kvävd och rädd.

Figur 7 visar utsiktsknallarnas mjuka former och platåer.

Figur 6 visar hasselbuskarnas båg-/paraplyform och spretiga rester av tall och en.

Figur 8 visar minneskartan över bergsknallen

Resultat platsbesök 2

Besöket utfördes i soligt väder 2016-09-28 och varade ca 2,5 timme. Resultatet är 22 skisser fördelade på 12 platser, här presenteras 10 bild, se figur 9-18.

Brist på mod begränsade mitt rörelsemönster. Därför ligger platserna längsmed eller nära en huvudstig. Vissa platser talade direkt till mig men på andra platser var skissandet en forcerad handling för att samla in material. Exempel på motiv som intuitivt var lättare att skissa finns i figur 9, 14, 17 och 18. Det var svårt att greppa de stora skalorna av områdets karaktärer och därför var de rum jag valde att förmedla relativt små.

Figur 9 och 10, bilderna är skissade vid den nordvästra entrén till området. Stigen slingrar sig mellan buskar och på ett par ställen är sikten framåt skydd, det ger ett spänningsmoment. Spänningen förstärks av att jag hör ett djur som jag inte kan se närma sig. Buskarna ser ut att vara planterade trädgårdsbuskar, de har en mjuk tät karaktär. Jag väljer att kalla platsen för Slingerentrén.

Figur 11. På och bredvid den mjukt formad berghäll ligger av döda barrträd och på ett ställe står en telefonstolpe. Tillsammans skapar de intressanta formationer. Ovanför mig finns den blå himlen som försöker nå berghällen, men det trassliga hindrar att det sker. Det är ett komplext rum.

Figur 12. På ena sidan av huvudstigen växer det vintergröna, den är mörkgrön och jag upplever den som färgstark och onaturlig. På andra sidan av stigen breder mossor ut sig. Det ser ut som att någon medvetet planerat och planerat två mattor med olika gröna nyanser.

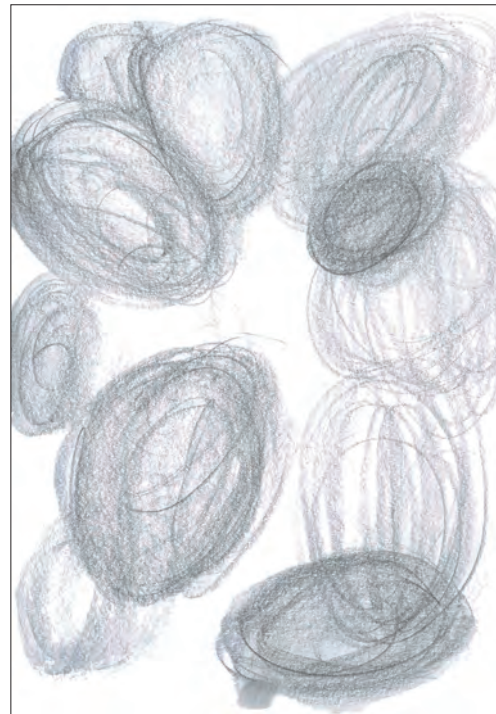
Figur 13. På den här platsen har någon eller några har byggt en rastplats, eller är det början på en koja/ett vindskydd. Byggnadsmaterialet består till största delen av vassa smala grenar. Det finns en liten eldstad som inte har använts på ett tag. Jag funderar på om jag inkräktar på någons revir.

Figur 14. Det är resterna av en väg som med en sväng leder in i naturområdet som påminner om en tunga. Vägen upplevs som ett balansera i slänten där den ligger. Anledningen till att den ser ut som en tunga är att den i mitten delas av en stig.

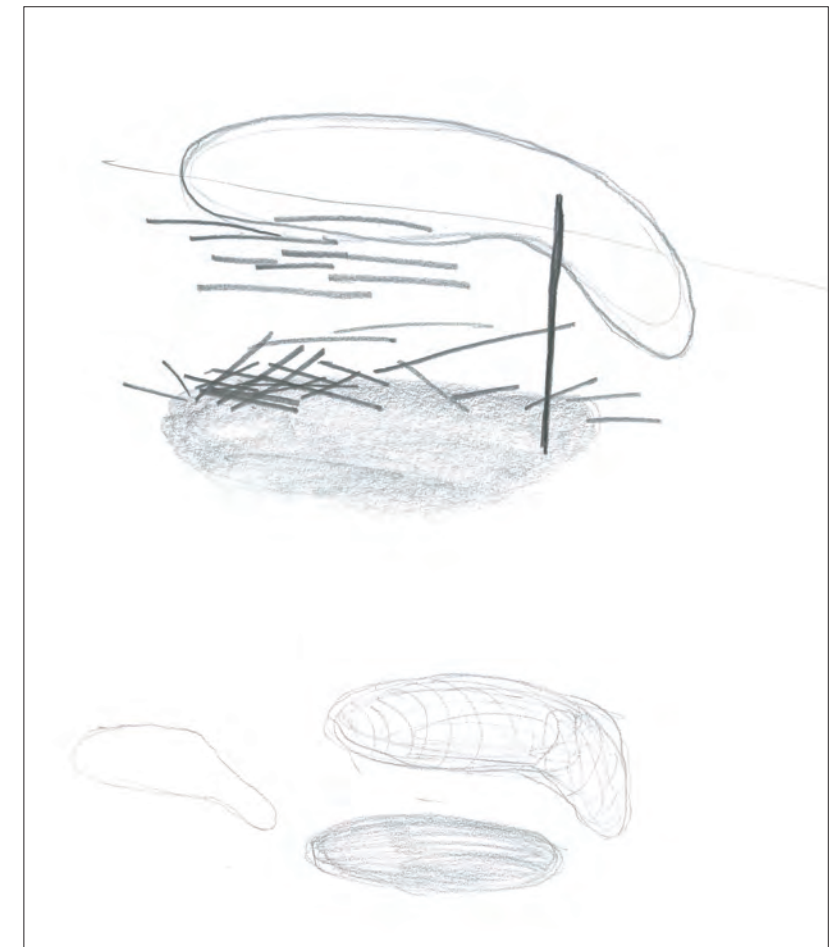
Figur 15 och 16. Ett ganska tydligt rum omsluter stigen, runt mig bildar några torra enar en cirkel. Det gör också några talar. Enarna har svängda former, lite som att de dansar. Stammarna ger rummet en uppåtående riktning, enarna omringar och ger en rörelse. Jag kallar platsen Enarnas Dans.

Figur 17. Det växer många träd bland massor av stenar i en sluttning.

Figur 18. Den är något som drar iväg och försvinner ur sikte, formstark, frågor, terräng, avbrott. Muren plöjer fram genom skogen och skapar ett onaturligt avbrott. Den skapar en konstgjord riktning på tvären genom området. Muren försvinner en bit bort ur siktlinjen eftersom den inte är helt rak och att det de många träden som växer nära skymmer sikten.

Figur 9
Omhuldad, trängd och omsluten

Figur 11 Mjukt, slätt, vasst, trassligt, kontraster, komplext, möten, mittimellanrum

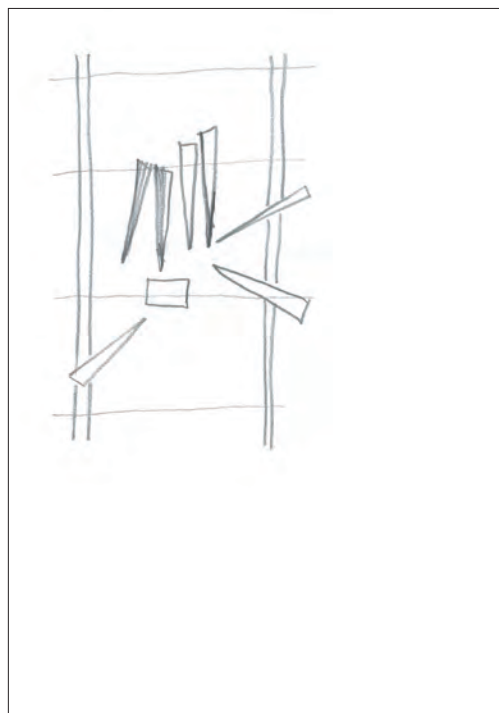

Figur 10
Nervös, instängd, ej kontroll, återvändsgränd, nyfiken och förvånad

Figur 12 Onaturligt, färgrikt, ordnat, vintergröna och mossor, uppdelat,

Figur 13
Inkräktande, orolig,
nervös, onaturligt, allvar,
lek

Figur 15 Karaktär, lekfullt, omringad, enar och stammar, rumslighet,
mitten, dans, skala.

Figur 17 Stammar och
stenar, stiliserat, prickar
och stolpar

Figur 14
Tunga, balans i sluttning.
svängd, mjukt

Figur 16 rund rörelse.

Figur 18
Drar iväg och försvinner

Resultat platsbesök 3

Utfördes 2016-09-29 i mulet väder med god sikt ca 2,5 timmar. Resultatet av platsbesök 3 blev 9 skisser från 6 platser, vilka redovisas i figur 19-25. Skisserna redovisar bland annat siktlinjer och upplevda kopplingar och gränser mot områdets närmiljö, samt formmässiga platser jag inte passerat/upptäckt vid tidigare besök.

Figur 19-20. Nedanför bergsknallen i anslutning mot Husbergsgatan finns rester av en villatomt. På gränsen mellan tomten och vägen finns, bland annat, resterna av ett staket och två björkar. Björkarna har ett formstarkt utseende i form av en grundstam och tre toppstammar. Villatomten är platt, det finns rester av trädgårdsväxter. Rummet upplevs kvadratisk, de två björkarna spelar huvudrollen vid entrén mot Husbergsgatan vattenparken och vägen. Trädgården har bättre kontakt med vattenparken än bergsknallen.

Figur 21. Ett stort slånsnår växer där Bergsknallen möter planmark i norr. Det är omöjligt att se eller att ta sig igenom utan att använda sig av en såg. Jag upplever det som fientligt, rörigt och svårframkomligt, en barriär. Det finns inga stigar genom snåret. Här vill jag bygga en tunnel.

Figur 22. En öppen lång yta som kan vara resterna av en väg. Rummet känns onaturlig. Vägen som verkar vara uppbyggd av stenblock är inte använd på länge, det växer mossor på den.

Figur 23. Pilotbacken/pulkabacken är brant och påminner om en skidbacke, den är slingrig och ojämn.

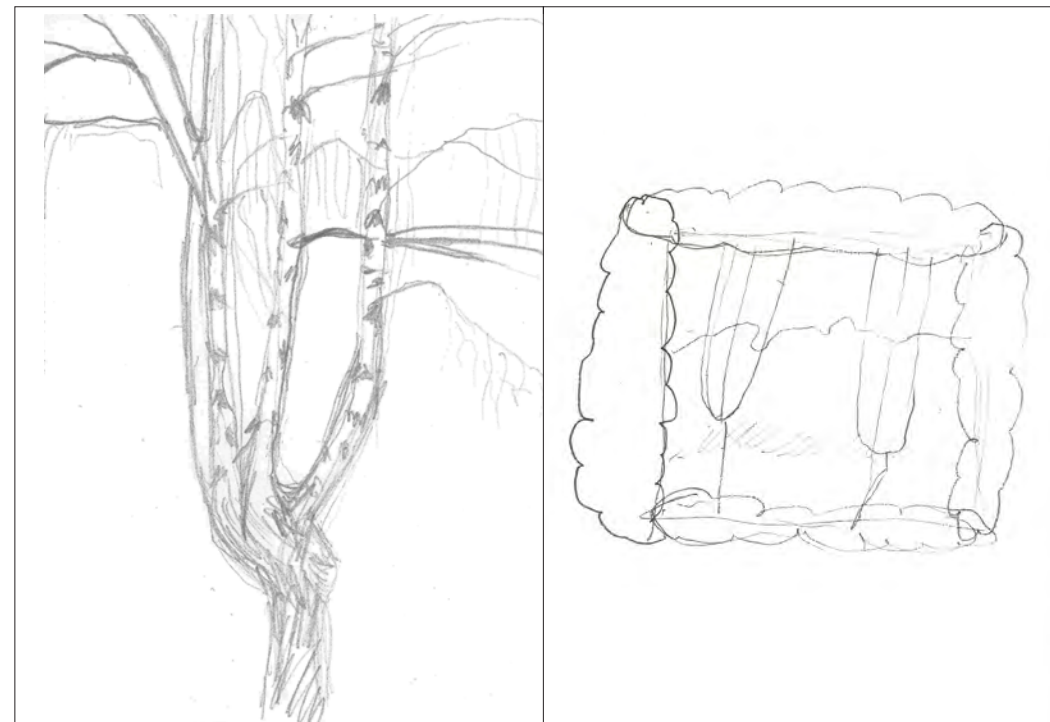
Figur 24. En sekvensskiss upp ett kyrktorn. Det är lätt att klättra upp för bergsknallen och det blir en överraskningseffekt när en kommer över krönet. Detta är ett spännande sätt att närma sig en utsiktsplats.

Figur 25. I gränsområdet mot pilotbacken finns det på en plats där en har utsikt över Enköpings båda vattentorn. En liten bit ned i slänten i bergsknallen slutar stenmuren. Att gå från slutet av stenmuren upp mot krönet är fint sätt att närma sig utsikten. En idé skulle kunna vara att anlägga en stig eller öppna upp siktlinjen från murens slut till gränsen.

Under besöket kom jag till insikter som ändrade upplägget för mina kommande platsbesök och efterföljande arbete. Det för att lättare hantera den information som jag samlar in vid respektive platsbesök samt att begränsa arbetets omfattning. Det första beslutet var att avgränsa fokus till att enbart identifiera och förstärka det som finns inom områdets gränser. Det andra beslutet var att jag efter varje kommande besök skulle skissa ned de idéer jag fått på en karta.

Den västra sidan av området var svårtillgänglig på grund av lera på åkern och bergsknallen är väldigt brant och stenig, därför gjorde jag endast skriftliga noteringar för den gränsen.

Frågor som jag reflekterade över var hur nära Land Art jag kan tillåta mig att arbeta? Huruvida mina installationer bör vara eller på något sätt kommer att vara samhällsnyttiga? Och att jag vill att de som besöker området ska reflektera över formmässiga inslag.

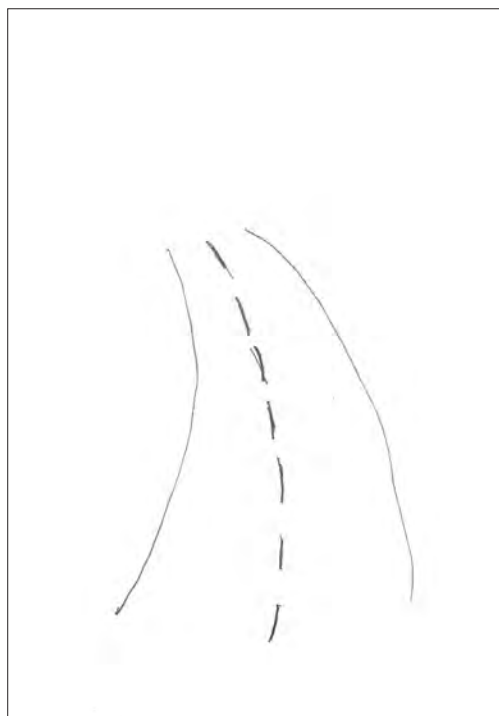

Figur 19 och 20 visar två formstarka flerstammade björkar står på längs Husbergsgatan. De står i en före detta trädgård.

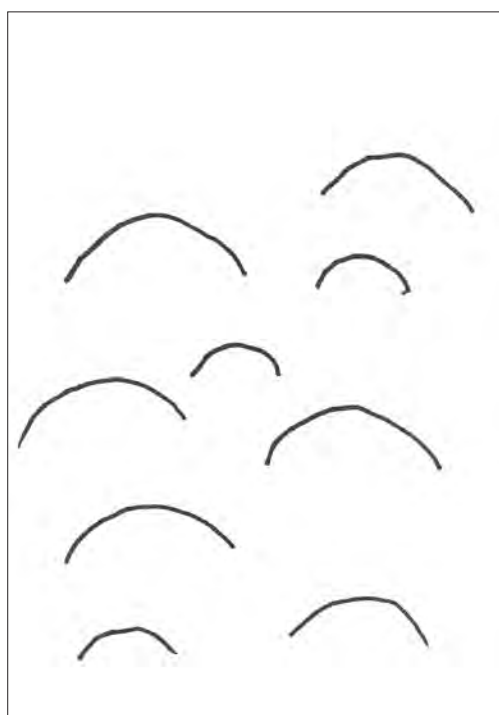

Figur 21 visar Slånbärssnår längs den västra gränsen.

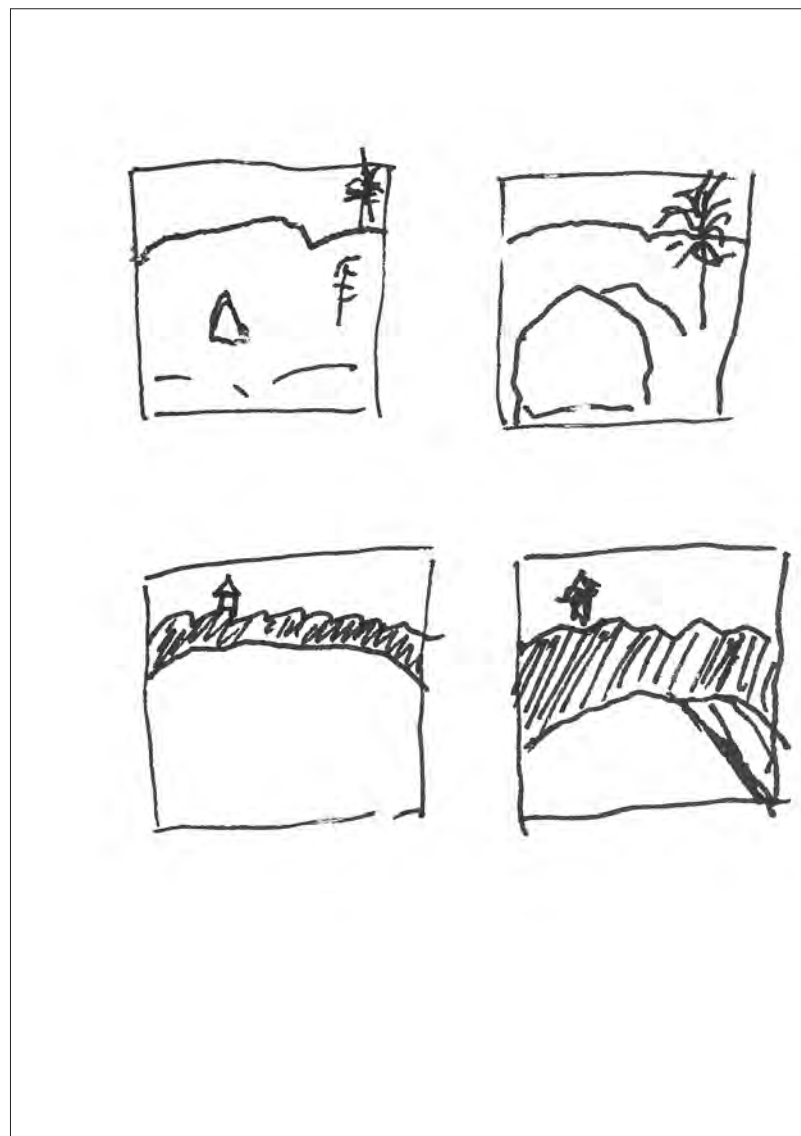

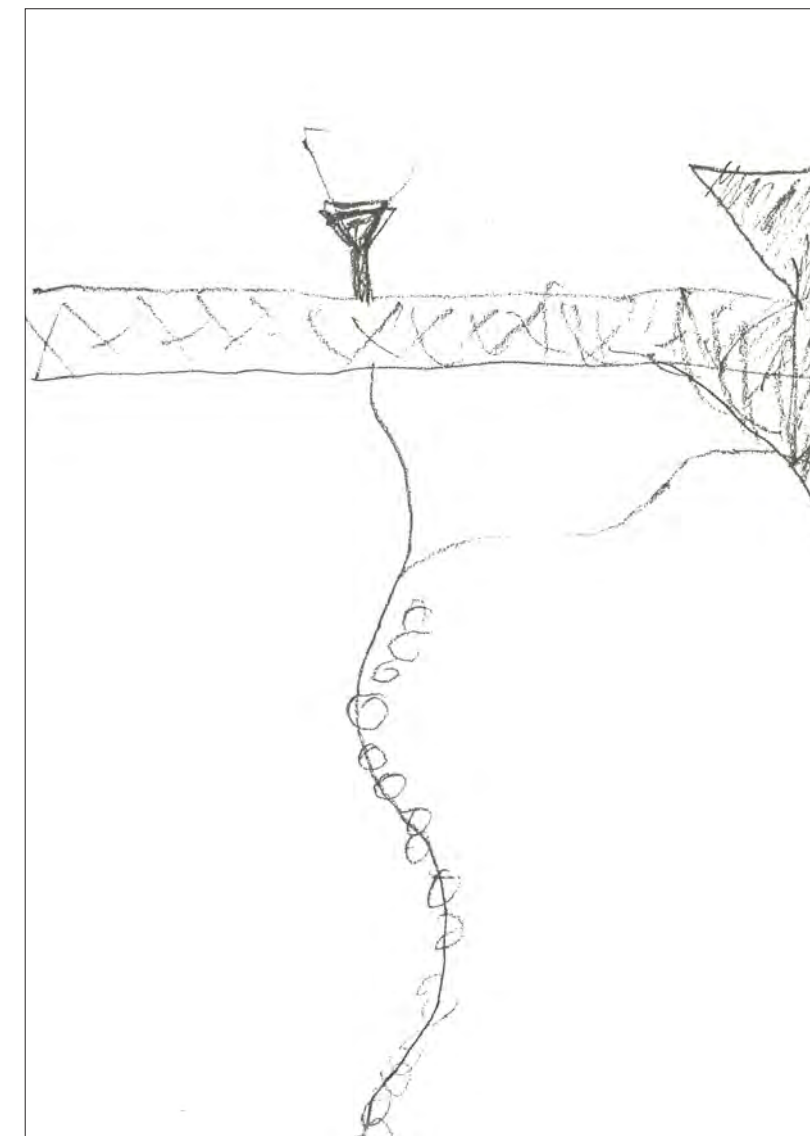
Figur 22 visar ett brett avlångt utrymme, liknar en väg.

Figur 23 visar Pilotbacken/ pulkabacken öster om området är kullrigt.

Figur 24 visar en sekvens-skiss på bergknallen med utsikt mot ett kyrktorn.

Figur 25 visar en skiss där muren förlängs mot en utsiktsplats där det går att se två vattentorn.

Resultat platsbesök 4

Utfördes 2016-10-20 i molnigt väder ca 5 tim. Resultatet blev 19 skisser, lika många skissmodeller, en översiktlig intresseanalys och en skulpturskiss som beskriver platsens själ. 12 stycken skisser och skissmodeller presenteras i figur 26-37. Färganalysen och skulpturen för platsens själ visas i karta 3 och figur 38, sid. 19.

Figur 26: Platsen ligger nära bostadskvarteret längs den västra gränsen. Det går att se flera av de stora villorna från platsen, därför känns det lite som att jag inkräktar. Platsen har inga tydliga rum, bara stenar och stammar i en lätt sluttande miljö. Oinspirerande som James Blunt låtar och melodifestivalen därför får den färgen grå

Figur 27: Platsen bestod av ett flerstamigt träd i vilket det finns utrymme att ställa sig, som en tron. Trädet i en slänt med stenar, det är en vag stig mellan stenarna upp mot trädet. Det känns som jag står i en tron, därför blir färgen guldgul.

Figur 28: Långa aspar och många blåsippblad på platsen. Marken är guldgul av fallna löv. Svag rumskänsla. Blåsippbladen har tydlig form.

Figur 29: Fyra stycken granar som står i en upplöst kvadratisk form. Granarna har tjocka stammar och tätt grenverk. Det är mörkt under granarna. Granarna kontrasterar mot det ljusa rummet bredvid.

Figur 30: På ena sidan av stigen växer granar och på den andra aspar, blicken riktas uppåt eftersom alla träd är långa. Bredvid Asparna är höjdskillnaden som störst i området, där finns en nästan helt vertikal bergvägg. Jag känner instinktivt att jag vill arbeta med den här platsen.

Figur 31: Den här delen av skogen som används av människor och därför känns den bra som den är. Här känner jag inget behov av att förändra något.

Figur 32: En triangulärformad lite upphöjd plats som omringas av tre stigar, därför upplever jag den som en mötesplats. I triangeln står ett träd.

Figur 33: En stor triangulär skålförmad markyta med hasselbuskar som ligger mellan två höjder. Ytan öppnar upp sig mot åkern söder om området och smalnar av inåt Bergsknallen. Löven på marken tillsammans med ljusinsläppet ger ett gult skimmer.

Figur 34: På en höjd står ovala enar tätt i en grupp, det är spännande att röra sig genom dem, men svårt att ta sig upp på höjden.

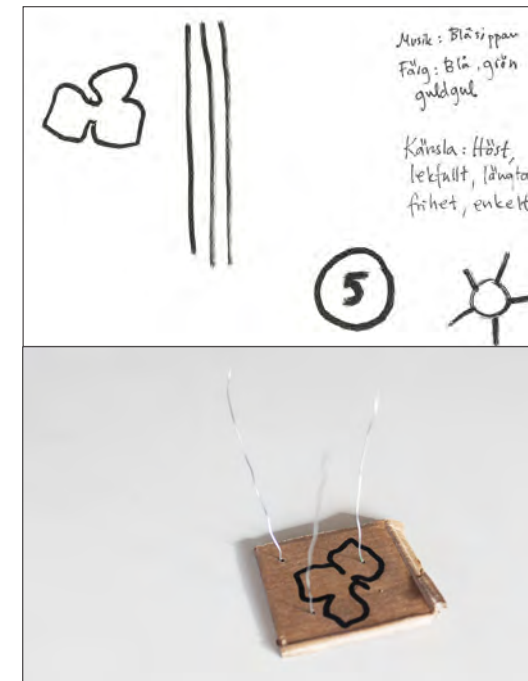
Figur 35: Uppe på en slät berghäll ligger ett stort spretigt stenblock, det ser ut som någon har sågat i det. Det är en spännande kontrast mellan det vassa blocket och den mjuka berghällen.

Figur 36: Det här är en plats jag besökt förut, ett stort sluttande triangulärt plan med en sten som balanserar högst upp. Ett tydligt rum.

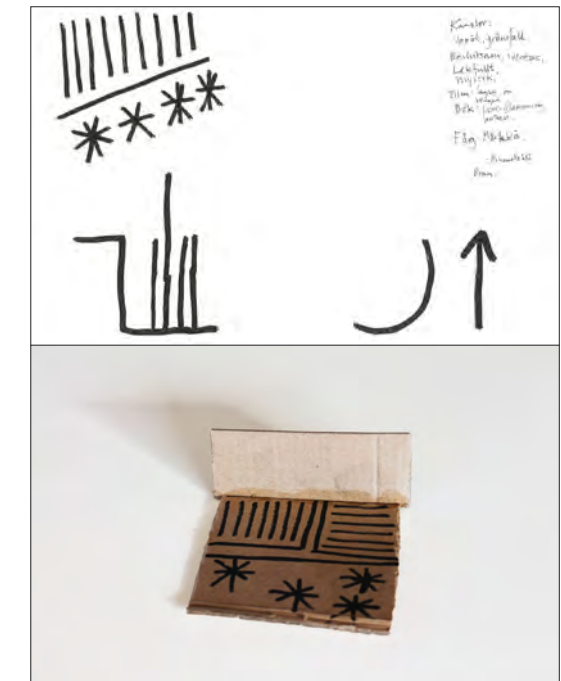
Figur 37: Svårt klättra upp. Bergsknallens triangelformade spets skjuter ut i riktning mot vattenparken. Sikten mot vattenparken begränsas av träd. I berget är trianglar utsprängda. De ser ut som soffor som vänder sig bort från utsikten.

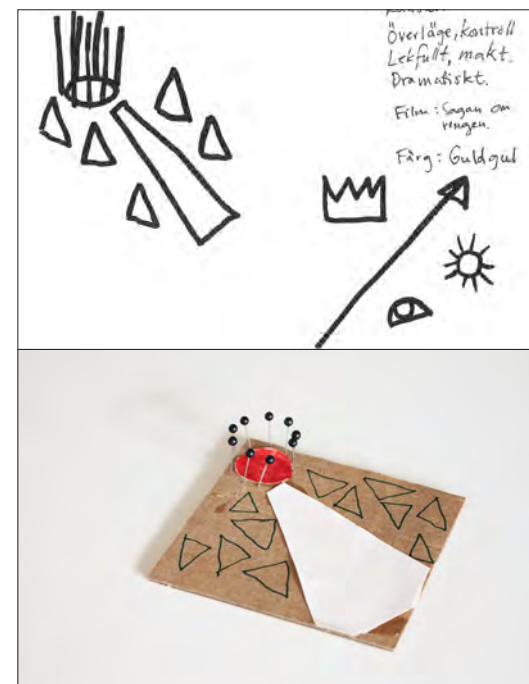
Figur 26 Upplevelseanalys plats 1 Ord: Enkla former, inkräkta, utsatt, tråkigt, privat, itetsägande, gränsland. Musik: James Blunt och medioker melodifestivalsmusik

Figur 28 Upplevelseanalys. Ord: Höst, lekfullt, längtan, frihet, enkelt. Färg: Blågrön, guldgul.

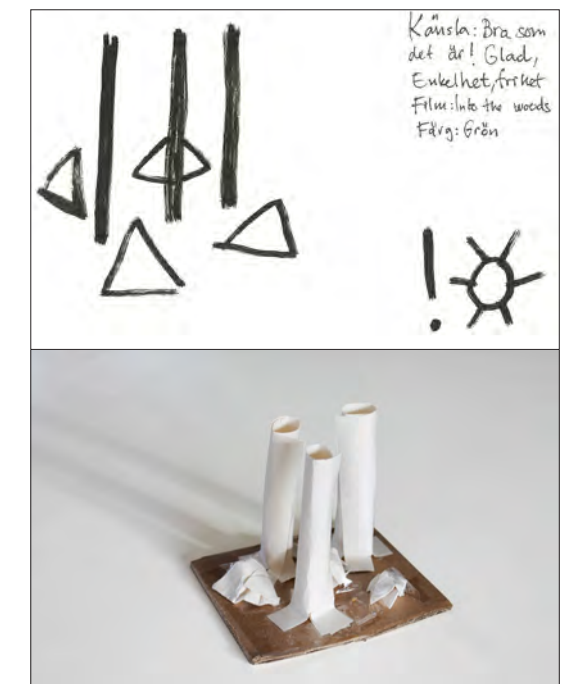
Figur 30 Upplevelseanalys. Ord: Gräns, uppåt, beslutsam, intresse. Bok: Avgrund. Färg: Mörkblå, ljublå och brun

Figur 27 Upplevelseanalys. Ord: Överläge, kontroll, makt, dramatiskt. Film: Sagan om ringen. Färg: Guldgul

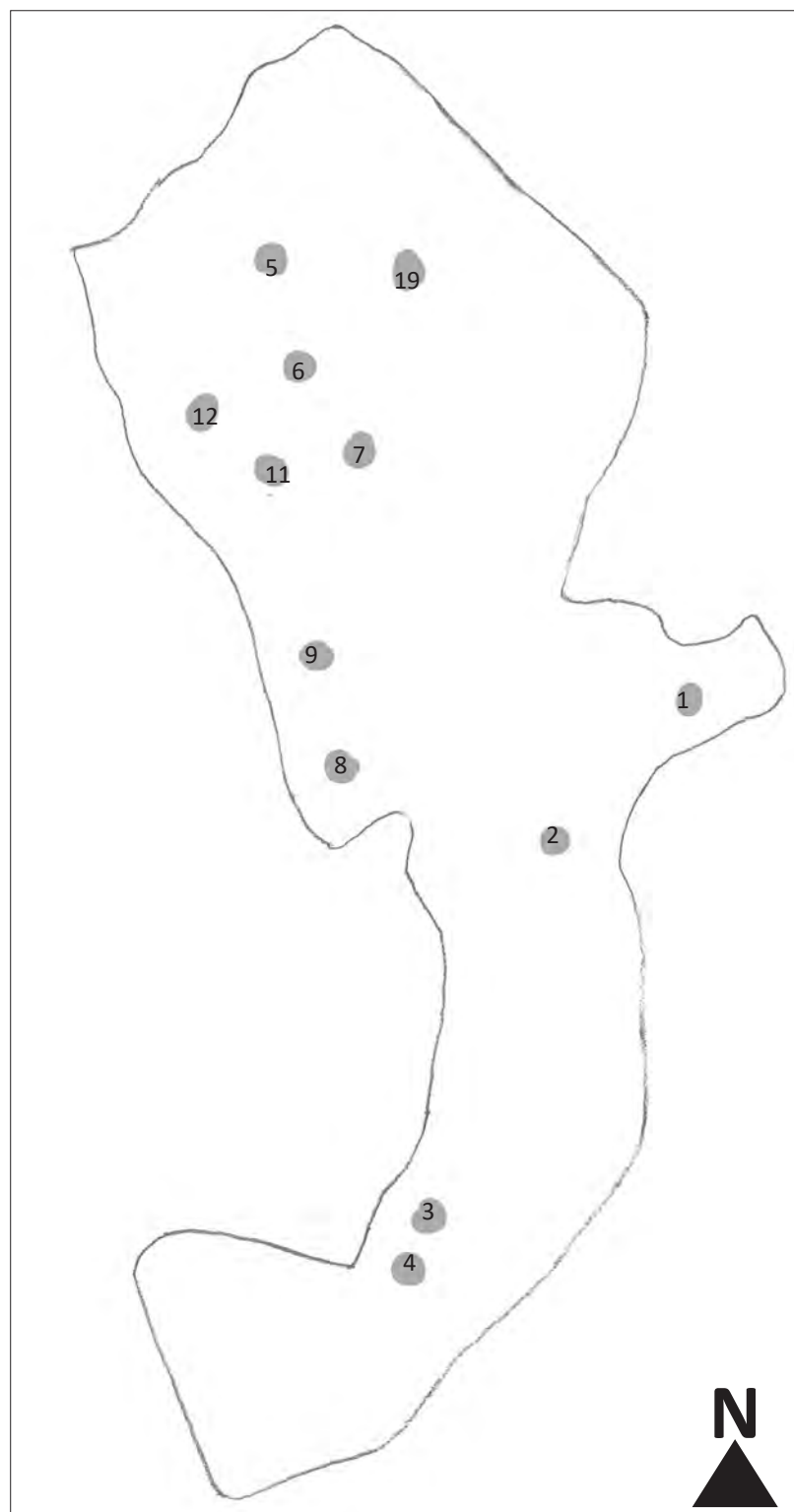

Figur 29 Upplevelseanalys. Ord: Tyngd, kontrast. Musik: Ekorn satt i granen. Färg: Brun, vitgul, ljusgrön.

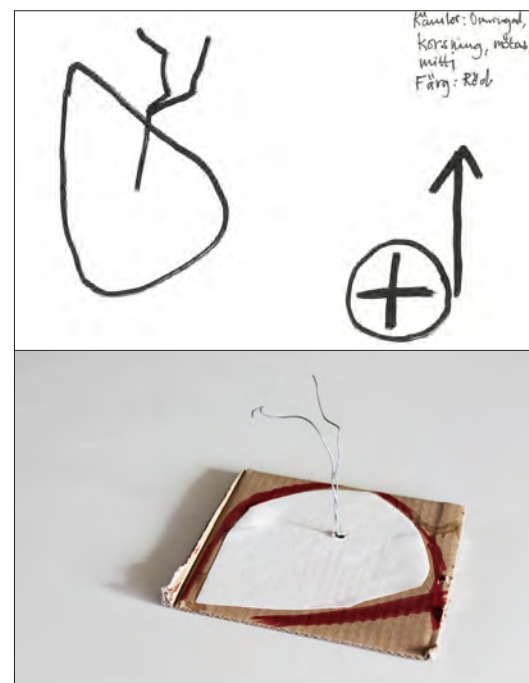

Figur 31 Upplevelseanalys. Ord: Bra som det är, glad, enkel. Färg: Grön Film: Into the wild

Karta 3 skala 1:4000 Siffrorna visar de 19 platser som jag besökte under platsbesök Uppleva.

Figur 32 Upplevelseanalys. Ord: Omringad, korsning, mötas, mitt. Färg: Röd

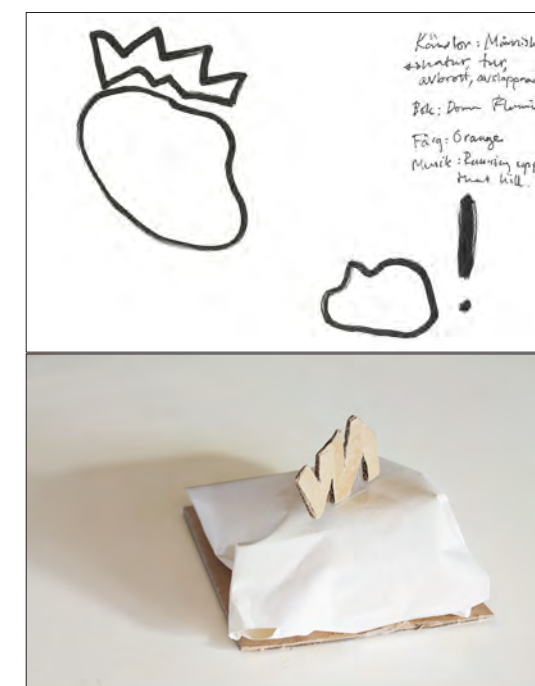
Figur 34 Upplevelseanalys. Ord: Läk, lek, trolldom, vilse. Musik: I bergakungens sal. Färg: Grön

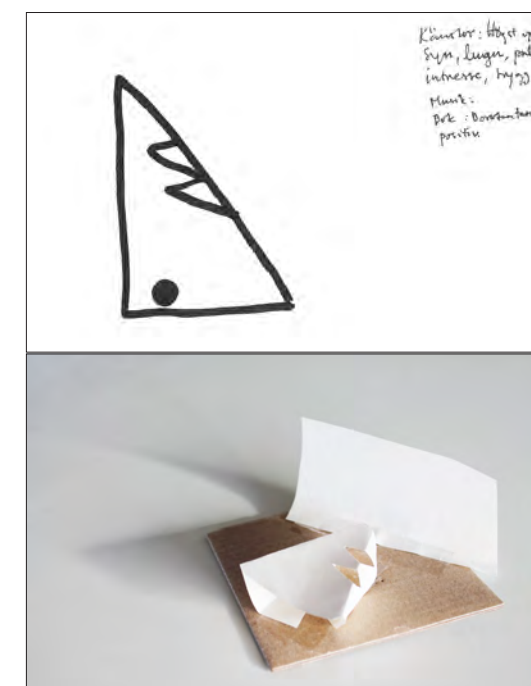
Figur 36 Upplevelseanalys. Ord: Bekant, spännande, berättande, välkomnande, positiv. Musik: Trollvisa Färg: Röd och svart

Figur 33 Upplevelseanalys. Se men inte synas, dans, möjlighet, lättnad. Musik: Vi gå över daggstänkta berg. Färg: Gul

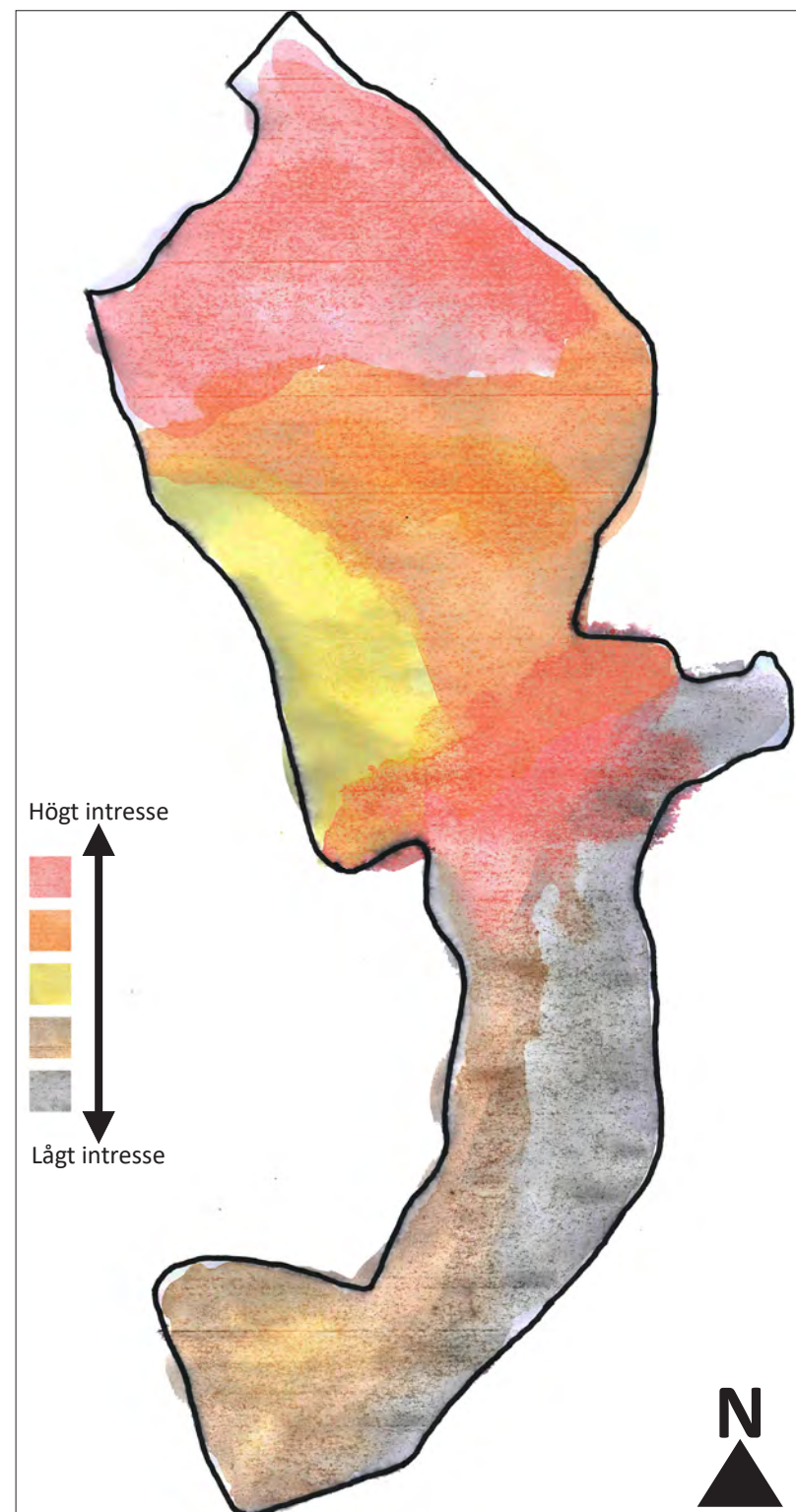

Figur 35 Upplevelseanalys. Ord: Människa vs. natur, avbrott, avslappnad. Bok: Avgrund. Musik: Running up that hill. Färg: Orange

Figur 37 Upplevelseanalys. Ord: Högt upp, utan insyn, lugn, puls, intresse, trygg. Färg: Ljusblå

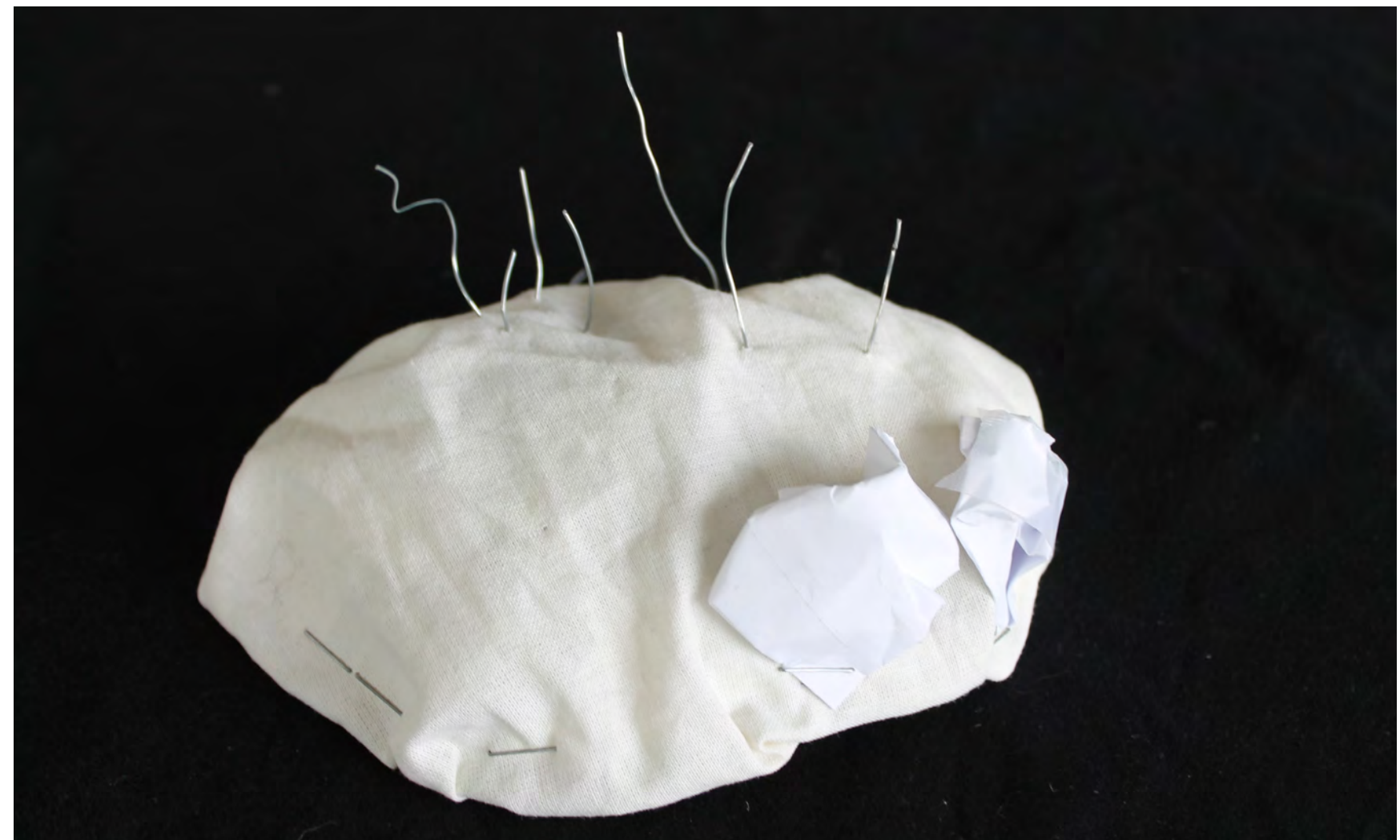

Karta 3 skala 1:4000 Sammanfattning av hur intressant jag upplever olika delar av Bergsknallen. Den röda färgen markerare delar med mest kvalitativa element. Sedan följer Orange, gul, brun och slutligen grått på delar med lågt formmässigt innehåll.

Sammanfattande kartan av över mitt intresse för olika delar av Bergsknallen, se karta 3. Kartan visar att de flesta av de platser jag finner intressantast ligger i de norra delarna av området, där det finns mest variation i terräng och därmed uttryck. Den södra delen fann jag färre intressanta platser det på grund av att terrängen där är mer ensidig.

En skissad modell för min helhetsupplevelse av bergsknallen finns i figur 38. Jag upplever att platsen i grunden är en mjuk, överjäst deg (bergsknallar och o markformationer) i vilken det har petats ned vassa pinnar som spretar och olika håll (träd och buskar) En del deg har ramlat utanför, torkat och lagts tillbaka på degen, utan att knådas in igen (stenblock i olika storlek).

Figur 38 Resultat av övningen gestalta platsens själ. En mjukt och dramatiskt format landskap med spretiga pinnar/träd och stenblock.

Resultat platsbesök 5

Utfördes 2016-10-28 i soligt väder ca 2 tim. Det femte platsbesöket resulterade i ett textstycke från övningen associativt skrivande och fyra skisser från fyra nya platser. En skiss för varje plats presenteras i bild 39-42.

Delövningen associativt skrivande resulterade i följande text/ord:

Mossa, former, nervös, vill inte halka, ej blunda, taggar, rumsgräns, GPS, avsluta ett arbete, hitta mitt sätt, knölar, handikappanpassa, vind, kall, sten, grop som foten kan fastna i, kramade ett träd, gick in i en krokig tall, kyrkan, utsikten, flyttfåglar, vattenpark, solen, ensam, meditativt, frihet, nytt synsätt för platsen, vad behövs/gör det här rummet? Spränger, tallar, mjukhet, komplext, kall mossa, längtan, platt mot knalligt, se men inte synas, men jag syns, otålighet, ryggsäcken var i vägen ibland, kallt, vart ska jag gå sen? Vad blir det för resultat av mitt arbete? Arbeta med lätt hand, rådet från handledare, vackra träd, så fin plats ändå, hur många ställen till ska jag göra detta på? Trafikbullen, vad är det för fågel? Någon som spikar/bankar en bit bort.

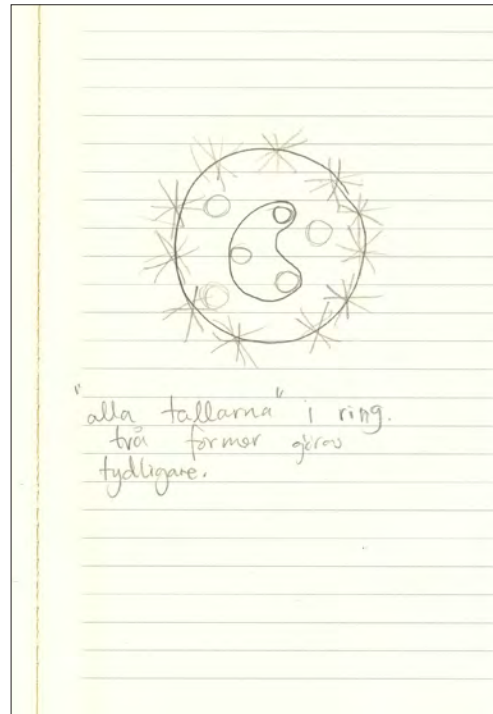
Rummet på Utsiktsklippan avgränsas där de släta klipporna möter andra strukturer och där den övergår till att bli branta kanter. Det taggiga jag kände under dansprommenaden var enar som växer i klungor på knallen. Utsiktsknallen har komplexa rumsligheter, det skulle passa bra att bygga en utsiktsplats där.

Den första platsen jag hittade efter dansprommenaden var en bönformad kulle som var omringad av tallar. Tallarna som stod närmast kullen bildade ett cirkulärt rum. Det växte tre mindre träd ur kullen. Det cirkulära rummet är vagt men har potential att förstärkas. Den bönformade kullen ser inte ut att vara formad av naturen, dels på grund att formen sticker ut från omkringliggande terräng och att det ligger en del skräp, t.ex. delar av möbler, på ena sidan av den se figur 39.

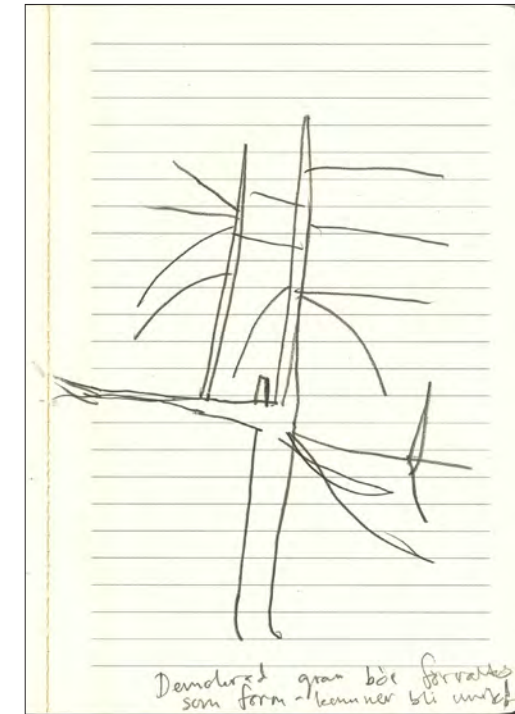
Den andra platsen är en grupp med en stor sten och tre träd. Träden växer så tätt inpå stenen att de anpassat sin form efter den. Stenen bildar tillsammans med träden en skulptural symbios, se figur 40.

Tredje gången jag stannar är vid en gran som verkar blivit stympad i tidig ålder, trots det har den överlevt och fortsatt att växa. Det har resulterat i att den fått en skulptural form, se figur 41 Jag inspireras till idén att kontrollerat såga i träd i tidig ålder och på så sätt skapa en unik skulptural skog eller dunge.

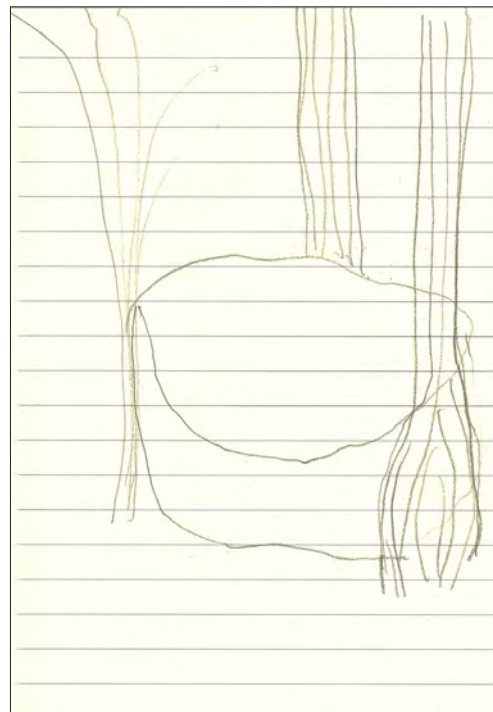
Den fjärde platsen ligger mellan pulkabacken och Bergsknallen. Det är en valkformad sluttning, på den växer ett fåtal träd. Jag inspireras till att hugga ned dessa träd för att förstärka valkens mjuka form och därmed gränsen till skogen. En stig skulle också kunna förstärka gränsen mellan valken och skogen, se figur 42.

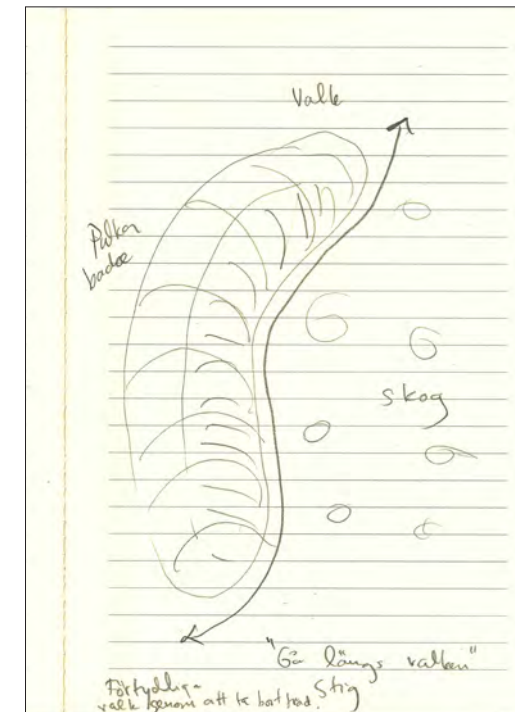
Figur 39
Skiss på tallrummet med
bönformad kulle i mitten

Figur 41
En stympad gran

Figur 40
Stenblock och tallar i
symbios

Figur 42
Valken och träden i
gränsen mellan skogen
och pulkabacken, med
riktningsförslag på stig.

Resultat platsbesök 6

Besöket utfördes 2016-11-04 i molnigt ca 1,5 tim.

Här presenteras 15 bilder med former längsmed huvudstigen. Det finns många former av olika skala, typ och tydlighet längs med huvudstråket, se figur 43-57. På vissa ställen är det former som bildar ett rum runt stigen till exempel hasselbuskarna i figur 46. Vissa är formade av naturen själv, se figur 56 medan andra har formats av människan se figur 51. En del är små och andra stora se figur 48 och 50.

Övningen väckte frågan var gränsen går för var jag drar gränsen för vad som är formmässigt intressant eller inte. Jag funderade också på vilka som former som klarar sig utan att förstärkas, som redan bildar en helhet, till exempel hasselbuskarnas tak, eller något som redan sticker ut från mängden till exempel muren. De former som syns i fotografierna är ju redan tillgängliga för de som brukar skogen, behöver de förstärkning då?

Sammanfattning platsbesök

För varje platsbesök lärde jag känna Bergsknallen lite bättre. Till exempel lärde jag mig att hitta i området och eftersom jag lärde känna Bergsknallens områdes olika karaktäristiska uttryck blev det också lättare att urskilja de element som utmärkte sig från sin omgivning.

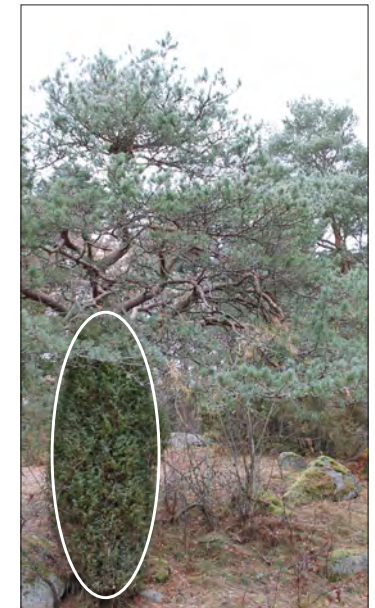
Av de många platsbesöken skapade jag mig också en uppfattning av Bergsknallens bakgrund. Jag upplevde att dess innehåll har skapats genom en process av naturen självt och de människor som brukat området.

Figur 43
Stigeh slingrar sig fram i den norra entrén

Figur 44
En oval berghäll. Det finns många berghällar av olika storlek och utseende i området

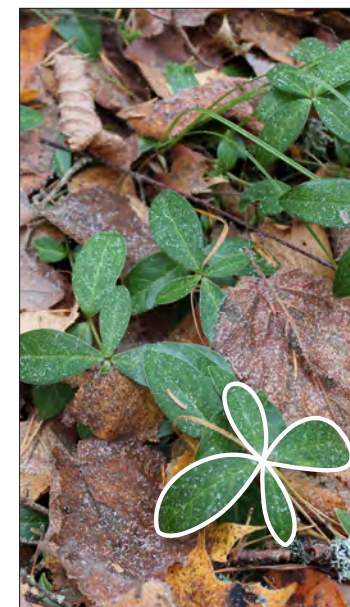
Figur 45
En av många ovala enar i området.

Figur 46
Hasselbuskarna bildar en bågformad tunnel över stigen

Figur 47
Det finns många paraplyformade hasselbuskar i längs huvudstigen.

Figur 48
Vintergrönan är formstark och tydligt grön.

Figur 49
Gränsen mellan vintergrönan och den naturliga vegetationen.

Figur 50
En lång rektangel. Muren går tvärs igenom området, den drar till sig uppmärksamhet.

Figur 51
Cylinderformade nedsågade stammar.

Figur 52
En rombformad sten mitt i stigen.

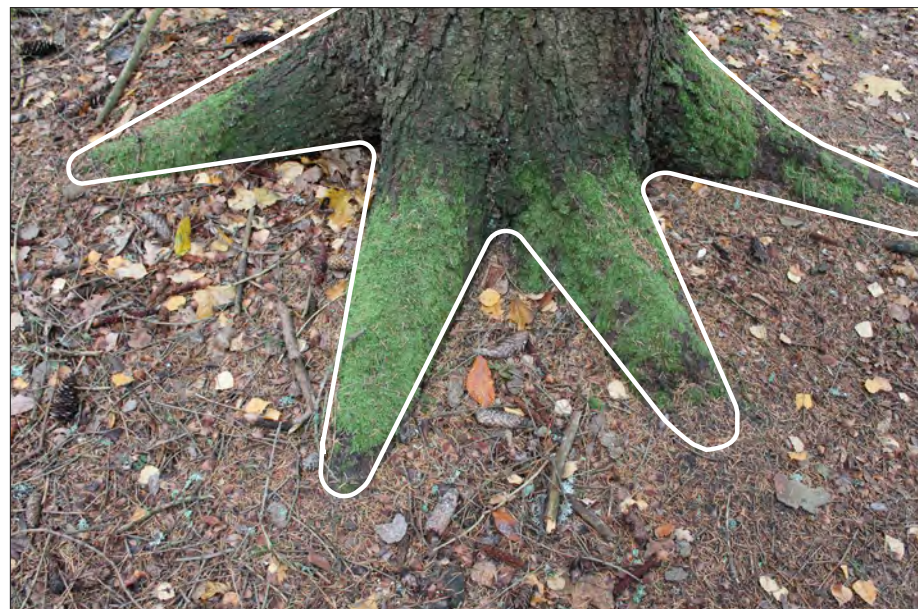
Figur 53
Ett halvfallet träd sträcker sin gren mot stigen. Påminner om en hand med spretiga fingrar.

Figur 54
En svängig tall, bryter av formmässigt mot de raka tallarna.

Figur 55
En svängig tall till som pockar på uppmärksamhet.

Figur 56
Stjärnformer där gran möter mark.

Figur 57
Högt och lågt på var sida om stigen vid den södra entrén.

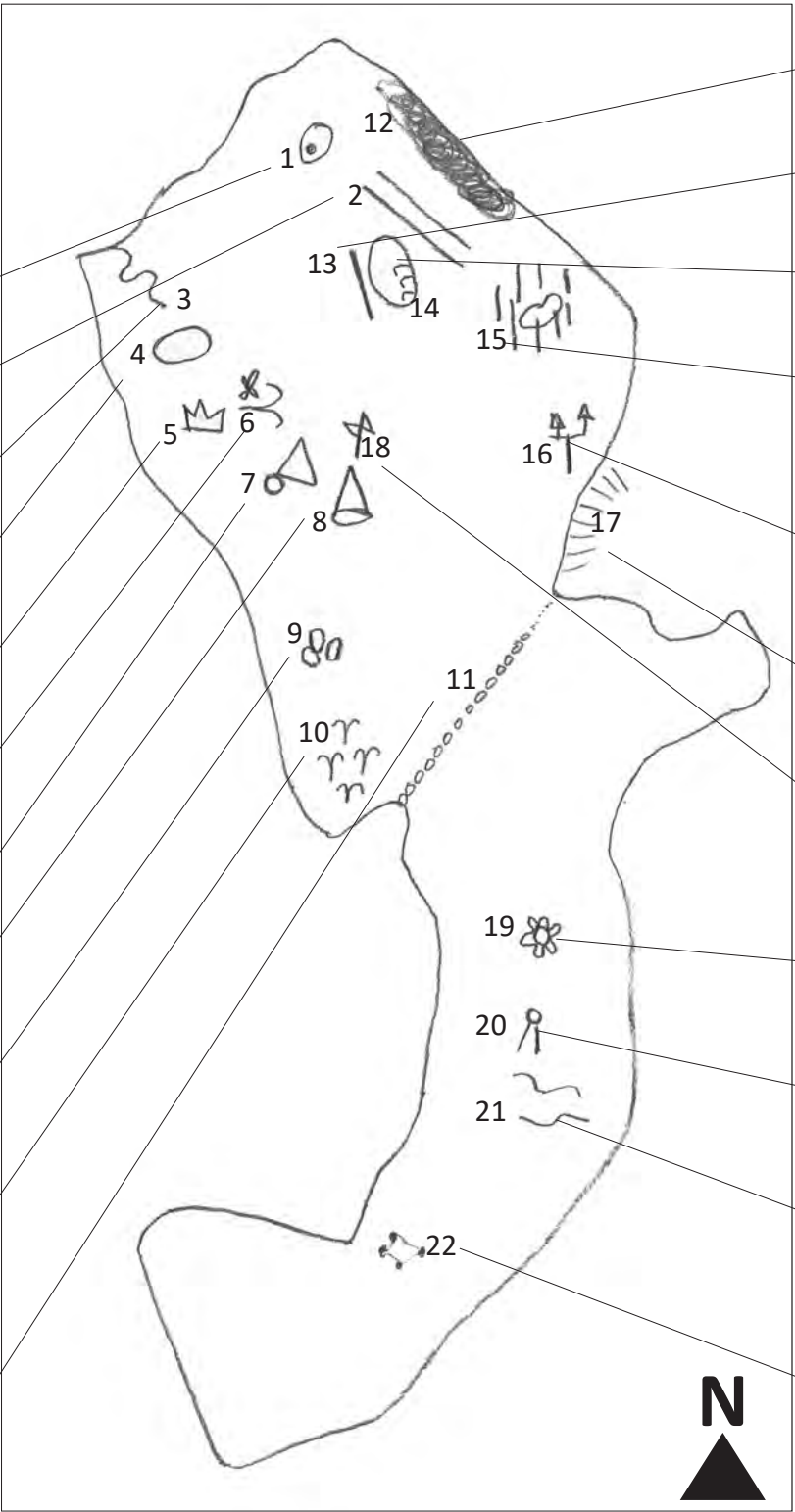
Urval

I det här kapitlet visas resultatet för min översiktskarta och tabell.

Översiktskarta

Området har många kvalitativa element, se karta 4. Sammanlagt upptäckte jag 22 platser varav de flesta ligger norr om muren. Det för att landskapet och vegetationen har mer varierad form här.

1. Utsiktsskippan. En stor mjukt rundad klippa med lätt sluttande sidor som övergår till branta väggar mot marken. Från klippan är det utsikt över vattenparken och mot ett kyrktorn.
2. Motorvägen är en bred öppen, rak sträcka i slutningen upp mot utsiktssknallarna. Den skulle kunna förlängas så att den skapar en öppen väg genom hela området eller beläggas med gatsten eller asfalt.
3. Slingerentrén. Stigen är omgiven av buskar de bildar tillsammans en entré från norr. Här skulle jag vilja förhöja känslan av spänning genom att förlänga och förbättra stigen så att siktlinjen bryts på fler ställen.
4: Solrummet är en öppen glänta med en oval berghäll. Här skulle jag vilja markera gläntans kanter genom att täta dess väggar, de omringande träden och buskarna.
5. Flera stenblock som på håll ser ut som en krona. Jag vill att den ska synas på långt håll. De får namnet Kronstenen.
6. Hasselbågarna. Här växer många hasselbuskar på en större yta. De bildar ett lågt tak under de långa tallarna. Jag vill att området förvaltas på ett sätt så att karaktären med två nivåer av tak bevaras.
7. Balansstenen. En stor sluttande glänta på krönet ligger ett stort stenblock. Här vill jag ta bort en gran framför stenen så att illusionen av att stenen balanserar på krönet blir tydligare.
8. Ljuskäglan. Höga aspars kronor släpper på vissa ställen igenom ljus. Jag vill uppmärksamma ljusinsläppet visuellt.
9. Slingerrenar. Tätt växande enbuskar på en berghäll. Vore fint att tillgängliggöra dessa så en kan krypa mellan dem.
10. Balsalen. Ett stort trekantigt rum som öppnar sig mot åkern i väster. Det ligger i en sänka mellan bergknallar. Här växer det många hasselbuskar. Här vill jag att ytan förvaltas så att karaktären av ett öppet rum fyllt med bågformade pelare förstärks och bevaras.
11. Muren. Stenmuren sträcker sig nästan igenom hela området. Jag tre idéer för den till exempel att färglägga den, att anlägga en stig längs eller att förlänga den så att den sträcker sig genom hela området.

Karta 4
Översiktskarta/ idékarta skala 1:4000 över naturområdet. Efter 6 besök hade jag identifierat och namngivit 22 platser och dess tillhörande idéer.

12. Slånbuskaget. På gränsen mellan Bergsknallen och åkern finns ett tätt, högt och långt slånbuskage. Här skulle det kanske vara spännande att öppna upp en tunnel.
13. Väggen är en nästan helt vertikal bergvägg. Här finns den högsta höjdskillnaden i området. Jag vill att det ska kunna gå att röra sig nära väggen så att går att uppleva hur hög den är.
14. Triangelberget. Stor triangelformad klippa med uthuggna trianglar. Här vill jag förstärka trianglarna med färg så de blir tydligare.
15. Tallcirkeln är 9 stycken tallar som står i en gles cirkel runt en bönmformad låg kulle. Här vill jag göra cirkeln tätare genom att plantera fler tallar. Jag vill också definiera del lilla upphöjda kullens form på något sätt.
16. Stympade granen är en gran som någon har sågat av när den var ung, men att den ändå överlevt. Därför har den en intressant utstickande form. Jag vill stympa fler träd eller plantera nya unga träd som stympas under uppväxten i närheten. Så att det bildas en skog av komplext formade träd.
17. Valken ligger precis vid gränsen mellan Bergsknallen och Pilotbacken. Här vill jag hugga ned de träd som står i valken så att gränsen mellan valken och brynet blir tydligare och anlägga en stig precis på gränsen.
18. Korsvägen är en plats som omringas av tre större stigar i området. Här skulle jag kunna placera ut en vägskälsskylt.
19. Enarnas dans består av lutande låga halvdöda enruskor. Tillsammans med höga tallar bildas ett cirkulärt rum runt stigen. Här vill jag placera en rund sittbänk i mitten av cirkeln.
20. Tronen är ett flerstamigt träd som det går att ställa sig eller sätta sig i. Här skulle en kunna förstärka dess närvaro med hjälp av en röd matta som leder från stigen upp eller att trädets stammar målas i en utstickande färg.
21. Kurviga tallar är två tallar som står ca 20m från varandra har båda böjda stammar. Här vill jag uppmärksamma genom att färga in dem, ställa upp långa vertikala pinnar bredvid dem för att öka kontrasten.
22. Grandungen är en grupp med 5 tätt växande granar. De är omgivna av långa glesa aspar. Här vill jag markera marken mellan granarna material med ett mönster baserat på den stjärnform som bildats där stammarna möter marken.

Plats/objekt	Typ av kvalitet	Tillgänglig	Tydlighet	Reflektion	Mitt intresse
1. Utsiktsklippan	Plats, rumslighet, riktning	nej	stark	När en befinner sig på utsiktsklippan kan en tydligt se bergnallens mjuka former. Blicken riktar sig mer mot utsikten än innåt området. Bör tillgängliggöras, men klarar sig utan förstärkning.	lågt
2. Motorvägen	Stråk, väg	nej	medel	Rester av större vägar finns på flera platser i området så den är ej unik	lågt
3. Slingerentrén	Rumslighet, riktningar	ja	stark	Slingrande mellan buskar.	högt
4.Solrummet	rumslighet, avbrott,	ja	vag	Solrummet, vag rumslighet/ glänta med mer ljusinsläpp än omgivningen, suddigagränser	lågt
5. Kronstenen	objekt	nej	stark	Komplex och samlad på en gång. På håll ser den ut som en krona	högt
6. Hasselbågar	rumslighet, form	ja	stark	Hasselbuskarna är starka som de är då de bilgar ett lägre mjukt tak under aspar och tallars höga kronor. Behöver inte förstärkas.	lågt
7. Balansstenen	objekt, rumslighet	delvis	medel	Stenens form är i sig självt inte intressant. Rummet framför är öppet och tydligt. Fungerar bra som det är.	lågt
8. Ljuskäglan	rum, eteriskt, tillfälligt, riktning	delvis	vag	Ljuskäglan som bildas ur asparnas krona är starare ett fenomen än en fysiskkvalitet. Finns på flera ställen. Endast i visst väder. Ej intressant.	lågt
9. Slingerenar	rumslighet, riktningar	nej	medel	Svårtillgängligt, en eventuell stig skulle inkräkta och förstöra karaktären och kvaliteten.	lågt
10. Balsalen	rumslighet	nej	medel	Området har halvtydliga gränser, det är ett stort rum, en märker skillnad när en är utanför och innanför.	medel
11. Muren	objekt, riktning, avbrott, gräns	delvis	stark	muren är byggd av människan. Den har en rak onaturlig form och riktning. Intressant att arbeta med då den redan har en stark närvaro.	högt
12. Slånbuskage	objekt, gräns	nej	stark	Upplevelsen av buskarna som helhet är redan en tydlig gräns/barriär.	lågt
13. Väggen	objekt, riktning, avbrott, natur, gräns	nej	stark	Bergväggen är nästan helt vertikal, väggen har triangelformade utskärningar på tre ställen.	högt
14. Triangelberget	Former	nej	stark	I berget är stora trianglar uthuggna, det upplevs konstgjort.	högt
15. Tallcirkel med formation	rum med objekt, människa möter natur	nej	vag	Här är det kullen i mitten som med hjälp av tallar skapar en rumslighet. Utan kullen i mitten skulle en inte uppleva en rumslighet och utan försstärkningen av tallarna blir kullen ett vagt objekt.	medel
16. Stympad gran	Komplex, objekt	nej	stark	Ensam gran som har ett annorlunda utseende. Stark i sig själv.	medel
17. Valken	objekt, gräns	nej	medel	Redan gräns eftersom Bergsknallens skog slutar där	medel
18. korsvägen	plats, rum	ja	vag	det går inte att se samtliga angränsande stigar från mittpunkten	lågt
19. Enarnas dans	rum, samspel,	ja	medel	risken finns att ett ingrepp tar över enarnas närvaro eftersom de är sköra.	lågt
20. Tronen	rum	nej	medel	Svårtillgängligt	medel
21. Kurviga tallar	former	delvis	stark	Det går att se tallarna på håll från stigen, de skiljer ut sig från ikringliggande raka träd, behöver ej förstärkas.	medel
22. Grandungen	rumslighet	ja	stark	Innanför och utanför känsla. tydligt avbrott, en mörk rumslighet som gränsar mot ljus aspskog. Behöver inte förstärkas.	lågt

Figur 58
Urvalstabell med samtliga 22 platser och dess kvalitetstyp, tillgänglighet, tydlighet, reflektion och intressegrad.

Tabell
De fem platser som jag upplevde var tydligast och mest intressant att arbeta vidare med var: Slingerentrén, Väggen, Triangelberget, Kronstenen och Muren.

Väggen valde jag för att den är hög och dramatisk.
Kronstenen valde jag för att den är stor har en utstickande form som jag inte sett något liknande av i området.
Muren valde jag för att den är ett byggt element som går rakt igenom området och som inte är anpassad efter trädens placering.
Slingerentrén valde jag för att dess slingrande form skapar ett spänningsmoment.
Triangelberget valde jag för dess geometriska former bestående av en stor och tre små trianglar.

Resultat av platsstudier
De fem olika fullskaleförsöken utfördes vid tre nya platsbesök. Försöken resulterade till viss del i nya idéer för hur de fem olika platserna kan utvecklas, några av de idéerna testade jag att genomföra med hjälp av bildmontage. Jag presenterar bildmontagen tillsammans med fullskaleförsöken för att ge en mer samlad bild av mina tankebanor.

Figur 59
Det växer träd nära väggen

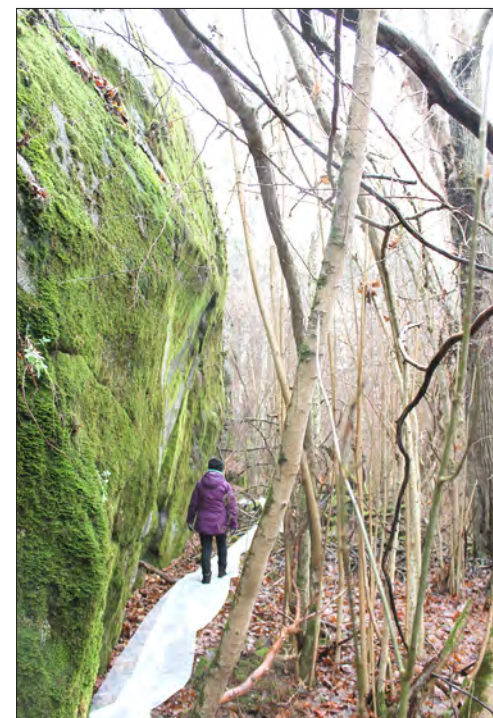
Väggen

Jag lade ut det vita tyget på marken så nära bergväggen som möjligt. När jag rör mig längs tyget/stigen upplevs berget som vara väldigt högt. Bergväggen känns mäktig och människan liten. Det på grund av att jag inte kan se det övre krönet på bergväggen när jag står på stigen. Träden som växer nedanför bergväggen upplevs också mer vertikala och raka än vad de egentligen är när tyget/stigen lades ut. På långt håll markerar och förstärker tyget mötet mellan bergvägg och mark, vinkeln uppfattas som mer rätvinklig. På håll ser skogen mindre tät ut än när jag rör mig mellan skogen och stigen. Både väggen och träden lutar sig över mig. Tyget påvisar en tydlig riktning framåt och bakåt. Väggen och träden påvisar en riktning uppåt. Tyget dominerar över markmaterialet och träd. Ett effektivt verktyg för att markera gränser och riktning. Tyget markerar också en början och ett slut och bidrar till en tydlig rumslighet, se figur 59-65.

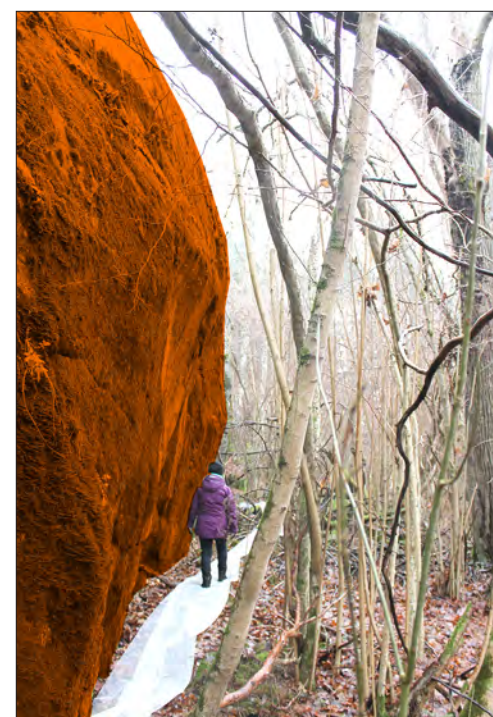
Under arbetet med väggen/stigen upptäcker jag triangelliknande utskärningar i väggen. Jag bestämmer mig för att jag vill undersöka dessa. Tringlarna sitter ganska högt upp på berget och det finns inte möjlighet att fästa tyget på dessa platser så jag bestämmer mig att försöka testa min idé i Photoshop istället.

Figur 60
Väggen med skissad stig av vitt tyg. Personen på bilden är ca 1,5 m.

Figur 60
Det blir en tydlig avlång rumslighet och den vertikala väggen och träden blir tydliga.

Figur 61
Skiss i photoshop. infärgad blir väggen ännu mer dominerande.

Figur 62
I bergväggen finns flera triangelliknande uthuggningar. Bilden visar en av dem

Figur 63
Samma triangel som i foto 20 fast infärgad med orange.

figur 64
Stor djup triangel högt upp på väggen

Figur 65 Mindre triangel i ögonhöjd.

Figur 66 Kronstenen består egentligen av flera stenblock.

Figur 67 När kronstenen är täckt med rött tyg ser den mer ut som en krona också på nära håll.

Kronstenen

På håll ser det ut Kronstenen ut att kröna bergsknallen som den står på. Egentligen består den av flera block, när jag draperar dem i det röda tyget samlas blocken till en helhet se figur 66-68. Den starka färgen bidrar till att den syns bättre på långt håll och kopplar ihop blocken visuellt på nära håll. Den väcker nyfikenhet på håll se figur 69. Kronstenen är en komplex samling stenblock. Två av krontaggarna sitter på en hjärtformad sten från ett annat håll ser ett annat block ut som en mun. Kanske skulle det räcka enbart färga in en av blockens former till exempel hjärtat eller munnen, se figur 70-71. Objektets komplexitet skulle också upplevas tydligare om blocken sidor målas i olika färger, se figur 72. Också för Kronstenen valde jag att testa de idéer som uppkommit under fullskalearbetet i Photoshop.

Figur 68 Kronstenen sett snett nerifrån krönet ser ut som en samlad kronform.

Figur 69 Kronstenen med rött tyg syns på långt håll.

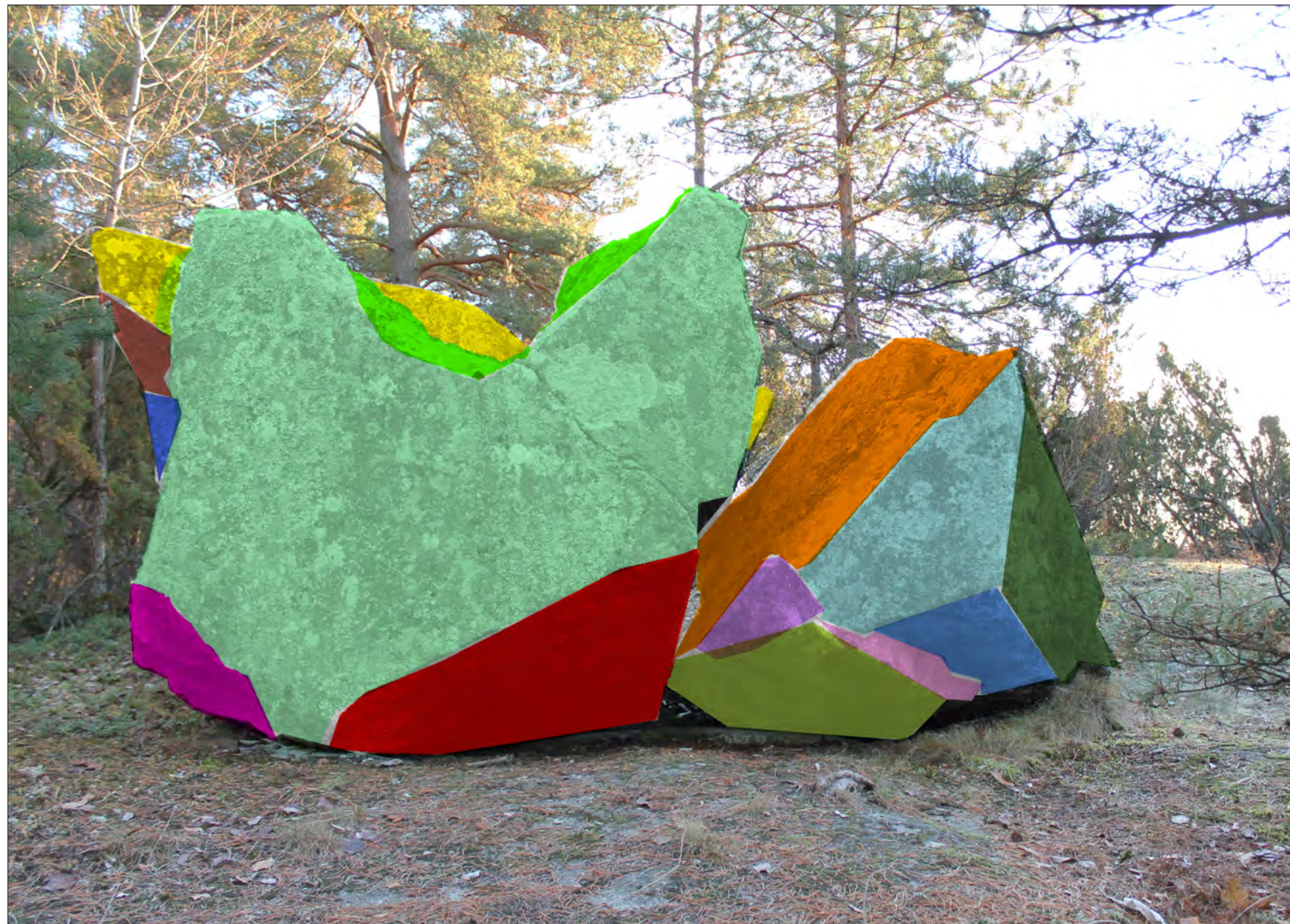

Figur 70 En annan sida ser ut som ett hjärta

Figur 71 Kronstenen är en komplex samling stenar, en sida ser ut som en mun.

Figur 72 Test med infärgning i Photoshop, kronstenen är komplex och har många sidor. Här testar jag att färga in dem med olika färger.

Figur 73
Muren utan förstärkning

Muren

Jag lägger ut det vita tyget i sicksack mellan trädstammar längs med muren, se foto 33-34. Det blir en tydlig skillnad mellan murens raka och sicksack tyget. När tyget anpassa till träden och terrängen, upplevs muren rakare. Skillnaden är tydlig muren upplevs rak jämfört med muren. Istället för ett vitt tyg skulle det kunna byggas en ny mur av samma skala och material som originalmuren alternativt eller en stig så besökare kan uppleva skillnaden mellan det raka byggda och den slingriga naturen. Jag upptäckte att det fanns möjlighet att lägga tyget så när rakt mellan träden, därför blir inte effekten så stor som jag trott.

Genom att klä in muren syns den tydligare, se bild 76. När muren är infärgad i rött ser den ut som ett stort, långt sår. Det förstärker delar av dess kvalitet eftersom muren har dragits fram rakt och inte anpassats efter träden, se bild 78. Mötet mellan muren och huvudstigen är svagt på grund av att muren rasat mötet blir tydligare med färg, se bild 78-77. Jag färgar muren röd och blå i Photoshop. Den röda färgen gör att muren ser ut som ett sår, se figur 78. Den blå färgen förstärker dess onaturlighet se figur 79.

Figur 74
En slingrande form bredvid muren förstärker murens raka form.

Figur 75
Muren är inte anpassad efter skogens träd.

Figur 76 Genom röd infärgning blir mötet mellan muren och huvudstigen tydligare. Bilden är ett montage.

Figur 77
Mötet mellan muren och huvudstigen är otydligt.

Figur 78
När muren färgas röd ser den ut som ett sår.

Figur 79
När den färgas blå ser den ännu mer onaturlig ut.

Figur 80
Slingerentrén

Slingerentrén

Test med tyg, följa stigens slingrighet så att den förstärks. Tyget förstärker inte slingrigheten jag upplevt. Istället upplevs originalstigen rakare än när jag upplevt den utan tyg, se figur 81-83. Anledningen är att det främst inte är stigen som skapar slingrigheten utan buskarna vardera sidan om den. Det skulle därför behövas planteras buskar för att förstärka slingrigheten. Försöket visar att ett egentligt förstärkande av det slingriga som finns på platsen idag, det krävs ett större ingrepp av annat material, det behöver planteras fler buskar.

Figur 81
Tyget lades ut från början av entrén mellan buskarna

Figur 82
Jag lade ut tyget så det följer buskarnas kant

Figur 83
Det krävs det planteras fler buskar för att stigens slingrighet ska förstärkas

Figur 84
Triangelberget före
fullskaleförsöket,
trianglarna syns tydligt

Triangelberget

Stora trianglar utskurna i berget, se figur 84. De uthuggna trianglarna förstärker den större avlångt triangulära formen på berget.

När jag markerar trianglarna med rött tyg ser det ut ett som något slags sår som bildats när trianglarna höggs ut i berget. Berget blöder, se bild 85-86. Det ser också ut som att trianglarna har blivit soffor som det går att sitta och vila benen på, se figur 85.

Jag upplever att det röda tyget gör att trianglarna syns tydligare, men tycker att trianglarna är intressantare i sin naturlighet.

Figur 85
Försök med tyg, trianglarna blir tydligare, de ser ut som sår eller soffor.
Bilderna är ett montage

Figur 86
Närbild på fullskaleförsök med tyg på botten av triangelformationerna

Diskussion

Syftet med detta arbete var att med intuitiva och subjektiva metoder undersöka och förstärka kvalitativa element i ett bostadsnära naturområde. I arbetet har jag utforskat ett bostadsnära naturområde i Enköping för att identifiera kvalitativa element. Den visar också exempel på förstärkningar av platser och hur en förstärkning påverkar intrycket av platserna. Målet var att testa nya metoder för hur jag som landskapsarkitekt kan analysera, inventera och arbeta med naturen. Jag har förstått hur komplext det är att i “naturlig natur” definiera vad som är ett kvalitativt element. Det har också gett mig förståelse för att de ingrepp en gör måste fokusera på rätt komponent för att det ska bli bra en förstärkning.

Min frågeställning var Hur kan kvalitativa element identifieras och förstärkas på Bergsknallen i Enköping? Arbetet visar mitt första möte med Bergsknallen och utvecklingen till dess jag lärde känna den. Jag hittade 22 olika kvalitativa element av vilka jag förstärkte 5. Processen är dokumenterad med skiss och text. Arbetet har visat en arbetsmetod för hur en som landskapsarkitekt kan undersöka ett naturområde med ett intuitivt, subjektiv metod.

Resultatet blir en undersökning av hur det som landskapsarkitekt är att arbeta med naturområden ur ett intuitivt och subjektivt perspektiv.

Förebildernas betydelse

Det Land-Art-konstnärerna har gemensamt är att de genom att ändra på det vi ser i landskapet också ändrar på hur vi ser på landskapet. (Kastner et al 1998 s.12). Precis som Land-Art-konstnärer påverkar vi landskapsarkitekter hur vi ser landskapet. Till skillnad från Land-Art-Konstnärer arbetar vi för det mesta med beständiga ingrepp i landskapet. Dessutom handlar de flesta fall om att lösa ett problem. I det här arbetet har jag valt att möta naturen mer som en Land-art-konstnär för att se hur det kan utveckla mig och min och kanske andras syn på landskap.

I början var det svårt att möta naturen utan att fundera över landskapsarkitektoniska termer, det gick inte att skaka av sig landskapsarkitekten i mig helt. Det var också svårt att arbeta med något jag till en början inte upplevde som nyttigt landskapsarkitektarbete. Samtidigt håller jag med Sven-Ingvar Andersson (Andersson 2016 s.97) att allt landskapsarkitekter arbetar med inte behöver vara nyttobetonat. Däremot kanske det inte alltid är lätt att se vilken nytta det kommer att ge förrän efter arbetet är färdigt. Idag är det svårt för mig att säga exakt hur det här arbetet har påverkat mig som landskapsarkitekt, förmodligen kommer jag grunna över det resten av livet. Något jag har upplevt är att medvetandegörandet och utvecklingen min metod har lärt mig mer än slutresultatet. Att

inspireras av Land- Art konstnärer har tillåtit mig använda mitt eget förhållande och tyckande till landskapet varit grunden hur jag vill utveckla den. Jag har också haft friheten att inte arbeta mot en beställare, något som varit både positivt och negativt. Det positiva var att jag inte behövde fundera över hur resultatet skulle mottas av en beställare. Det negativa var att jag inte hade några riktlinjer förhålla mig till.

Både Land-Art och Lanskapslaboratoriet inspirerade mig till att arbeta och skissa i fullskala direkt i naturen. De har också inspirerat mig att vilja arbeta med skapade strukturer i direkt koppling till det naturliga. Det har hjälpt mig att våga tänka i termer som att röja eller förvalta delar av naturområden enbart för att det ger ett upplevelsevärde. Jag har upptäckt att det går att utveckla naturområden till något extraordinärt genom tillsynes enkla ingrepp, utveckla.

Mina förstärkningar med infärgning gav en annan slags upplevelse än landskapslaboratoriet, där enbart växtmaterial använts. Den vita och den röda färgen på tygerna både är och känns onaturliga i jämförelse med installationerna av växtmaterial i Alnarps landskapslaboratorie.

Platsens påverkan på resultatet

Bergsknallen uppfyllde många av mina förväntningar, men inte på ett sätt som jag kunde föreställa mig innan jag genomförde platsbesöken. Många gånger när jag besökte platsen upplevde jag det som stort och oöverblickbart vilket var negativt. Men att det var stort möjliggjorde att jag kunde hitta många platser med utmärkande landskapselement.

Från början upplevde jag den, med undantag för utsiktssknallarna, som enformig och besvärlig terräng som inte gav mig någon större inspiration. Efter platsbesök 4 ändrades min inställning, det berodde bland annat på att blivit höst och vegetationen hade tappat sina löv. De kala träden gjorde det lättare att upptäcka och förflytta sig genom delar som innan var tätbevuxna. Jag hade kanske missat att i marknivå hitta fram till Väggen om det inte öppnats nya siktlinjer.

Väggen var inte något som jag förväntade att hitta i området, det samma gäller Triangelberget och Muren. Mitt resultat hade förmodligen sett annorlunda ut om dessa väldigt starka utmärkande landskapselement inte funnits i området. Jag tror också att Bergsknallens läge i jämfört med bebyggelse också påverkade vad jag upplevde på platsen. Bland annat tror jag att det hade betydelse för vilka sinnen jag tolkade området med. Hur hade jag till exempel hanterat ett speciellt ljud som genereras från en plats utanför området räknas det då ett något som finns innanför områdets gräns eller inte?

På flera ställen såg jag spår efter människor men jag mötte endast en, som rastade sin hund, under mina platsbesök. Det kan berott på att platsbesöken skedde mitt i veckan på dagen under hösten.

Metod

Det intuitiva arbetet underlättades av att jag använde mig av flexibel metodik. När jag startade mitt arbete visste jag inte det skulle utvecklas. Nu när jag ser tillbaka på mitt tillvägagångssätt var mitt tillvägagångssätt mest intuitivt i vid de första platsbesöken och i fullskalearbetet. Under de två första platsbesöken hade jag få regler för hur jag skulle röra mig inom området och vad jag specifikt skulle leta efter. Det gjorde mig osäker på hur och var jag skulle börja arbeta när jag kom till platsen.

Vid varje platsbesök blev jag mer van och bekväm med att röra mig i området. Tydliga regler underlättade arbetet eftersom jag då blev tvungen att prestera något oavsett om omgivningen kändes inspirerande eller inte. Ibland är det bra att tvinga fram en form eller färg som beskriver en plats som känns vag. Det är en balansgång som är beroende av platsen och uppdraget helt enkelt. Reglerna gjorde det också enklare att inte överanalysera platserna utan tvingade mig till att snabbt skissa ned intryck.

Första stället jag stannar till vid under uppleva besöket gör inget starkt intryck på mig, det eftersom det kvalitativa innehållet är svagt. Liknande upplevelse fick jag också på andra platser i området. Skisserna från de platserna blev därför en sämre minnesgrund när jag genomförde de små minnesskulpturena.

Danspromenaden satte fingret på flera frågor, till exempel hur mycket som egentligen rör sig i huvudet på en när en försöker fokusera på en uppgift. Det var framförallt efter det associativa skrivandet som jag reflekterade över det. Efter danspromenaden var det lättare att definiera de yttre gränserna för rumsligheten uppe på utsiktssknallen, kanske för att de olika stegen i övningen hjälpte mig att rensa ur vardagstankarna och istället fokusera på nuet. En danspromenad är ca 30 min lång vilket kan verka mycket, men jag tror att det är en bra uppstartsövning oavsett vilken plats en inventerar och jag ser fram emot att fortsätta använda övningen igen i mitt framtida yrkesliv.

Det var en frihet att använda tyg som material när jag genomförde fullskalemomentet eftersom de inte gav permanenta förändringar.

Slutord

Varje besök gjorde det lättare och lättare att kategorisera om jag uppfattade något som kvalitativt eller inte, förhoppningen om att det i framtiden ska hjälpa mig. Jag har blivit bättre på, våga visa det som inte är färdigt, att sätta ord på mina egna tankar, känslor, närvaro i arbetet och tålmod. Jag har lärt mig att arbeta utan förväntningar på resultatet, bra sätt att starta en process på.

Något jag har reflekterat över under arbetet är om i hur stor utsträckning jag har frigjort mig från rollen som landskapsarkitekt under arbetet. Jag tror att det är omöjligt att helt frigöra sig från sin yrkesroll.

Landskapsarkitekter arbetar också med det kroppsliga förhållandet till naturen precis som många Land-Art-konstnärer. Att arbeta med fullskalemetoder med naturen har genom att jag upptäckt hur mycket ett objekt kan upplevas olika stora eller markanta beroende från ett besök till ett annat.

Hur kan jag använda mig av mitt resultat i mitt framtida yrkesliv? Inspireras vid utarbetning av nya platser i urban- och naturmiljö.

- Metoden skulle kunna användas i ett tidigt skede i en process där närboende i området själva får undersöka sitt närområde och hitta dess kvaliteter.
- Metoden kan användas för att sätta igång den kreativa processen när en arbetar på en oinspirerande plats.
- Metoden kan användas när vi möter natur som vi inte har någon bakgrundsfakta för.
- Metoden kan användas för att visualisera och kommunicera.

Det kan användas som en delövning eller obligatoriskt del vid utveckling av program eller gestaltning av naturområden.

Min förståelse för hur olika jag och andra människor kan uppfatta en plats har ökat. Under vår utbildning tränas vi i att kommunicera med ett gemensamt språk och det är viktigt att vi landskapsarkitekter bygger vidare på att utveckla det språket gentemot varandra och mot våra beställare. Metoderna skulle kunna användas i undervisning för att utveckla språket och kommunikationen mellan individer i en grupp. Det genom att diskutera vilka uppfattningar av vi personligen anser vara viktiga och intressanta i ett naturområde och om hur våra egna ord på upplevelsen av naturen skiljer sig eller liknar till det språk som vi lär oss.

Under arbetet tog jag mig ut i ett område utan att känna till dess bakgrund och fann intressanta formstarka objekt på en plats som jag till en början uppfattade som tråkig. Nu uppskattar jag dess egenheter som de är, det tycker det finns anledning att vistas där. Jag tycker att alla utbildad som utbildad ska testa att gå ut i naturen och hitta sitt eget språk för den. Jag upplever att det har berikat mig som landskapsarkitekt eftersom det tillåtit mig att lita på det jag upplever och ser. I framtiden vore det intressant att testa metoden på andra typer av landskap, både naturliga och urbana.

Referenslista

Andersson, T. (2016). Om landskapsarkitektur. S. Slöör (red), Dialogen. Tillgänglig <http://www.omkonst.com/16-dialogen-andersson-thorbjorn.shtm> [2017- 05-03]

Asplind Anna (u.å.) Dancewalk

Boverket (2007). Bostadsnära natur- inspiration och vägledning. Rapport. Karlskrona. Tillgänglig: http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2007/bostadsnara_natur.pdf [2016-09-28]

Dahlman Ylva (u.å.). Upplevelseanalys

Enköpings kommun 2016 <http://enkoping.se/hitta-verksamheter/hitta-parker.html> tillgänglig 20160927

Enköpings kommun 2017 detaljplan referens. <http://vaxer.enkoping.se/gallande-detaljplaner.html>

Folkesson, Anders & Gustavsson, Roland (1996). Alnarps landskapslaboratorium. Alnarp: Sveriges lantbruksuniv.

Höst, Martin, Regnell, Björn & Runeson, Per (2006). Att genomföra examensarbete. Lund: Studentlitteratur

Kastner, Jeffrey & Wallis, Brian (red.) (1998). Land and environmental art. London: Phaidon

Malpas, William (2013[1995]). The art of Andy Goldsworthy. 5th edition. Kent, Great Britain: Crescent Moon Publishing

Tufnell, Ben (2006). Land art. London: Tate